

სწაღი მოვარე

№22 იანვარი - თებერვალი, 2012 წელი

რელიგიური-საგანმანათლო ებლოთ კუონზლო

✎ წმინდა გუჰამედის შუამავლური მისია, მისი აუცილებლობის რაციონალური ახსნა და ღვანლი ადამიანის სულიერ განვითარებაში.

✎ 2012 — ერესი, მითი თუ აბრაკადაბრა

✎ ქართული მამლუქები

✎ ცნობილმა ამერიკელმა ფოტორეპორტიორმა ისლამი მიიღო

ბელაქგობისგან

ძვირფასო მკითხველო!

რელიგიურ-საგანმანათლებლო ჟურნალი „ახალი მთვარე“ ახალი 2012 წლიდან განახლებული კოლექტივითა და განსხვავებული ფორმატით წარუდგება მკითხველს. სარედაქციო კოლეგია მიზნად ისახავს, უფრო მეტი მონდომებითა და ენერგიით განაგრძოს მუშაობა და ჟურნალი მკითხველისთვის. უფრო საინტერესო გახადოს.

ამ ნომერში ჩვენ შევეცადეთ გამოგვექვეყნებინა სტატიები ბოლო დროს არსებულ, ისეთ აქტუალურ თემებთან დაკავშირებით, როგორიცაა ბუნებრივი კატაკლიზმები და სამყაროს დასასრული, რასაც ისლამში „ყიამეთი“ ეწოდება. ავტორები ცდილობენ ეს საკითხები განიხილონ ისლამის ჭრილში, რაც, რასაკვირველია, ჩვენი მკითხველის ინტერესის სფეროს წარმოადგენს. უნდა აღინიშნოს ის გარემოება, რომ, ისლამის მიხედვით, ზუსტი თარიღი სამყაროს დასასრულის შესახებ, ღმერთის გარდა, არავინ იცის. უზენაესი ალლაჰი ყურანში მუჰამედ შუამავალს ასე მიმართავს: *„(მუჰამედ) შენ გეკითხებიან საათ(ქვეყნიერების აღსასრულის) შესახებ, თუ როდის იქნება იგი..., უთხარი: „უეჭველად (ქვეყნიერების აღსასრულის) საათის შესახებ ცოდნა, მხოლოდ ალლაჰთანაა;“ რას გაიგებ, შესაძლოა, ყიამეთი სულ მალე მოხდეს.“* (ყურანი, სურა აჰზაბი, აიათი 63)

მიმდინარე წლის 4 თებერვალს მთელი ისლამური სამყარო საზეიმოდ აღნიშნავს წმინდა მუჰამედ შუამავლის დაბადების დღეს. იგი სამყაროს მოევლინა როგორც გამჩენის წყალობა და სანიმუშო ადამიანი. უსასრულოდ შეიძლება ვწეროთ და ვიკითხოთ ამ უკეთილშობილესი ადამიანის შესახებ. ვევედრებით უზენაეს ალლაჰს, რომ უკანასკნელ ამოსუნთქვამდე ამ ღმერთფასესი შუამავლის კვალდაკვალ გვატაროს.

ადამ შანთაძე

წმინდა მუჰამედის შუამავლოური მისია, მისი აუცილებლობის ტაციონალური ახსნა და ღვაწლი ადამიანის სულიერ განვითარებაში.

იმისათვის, რომ სათანადოდ შევაფასოთ ამ ადამიანის დამსახურება, აუცილებელია, მსოფლიო ისტორიის ფონზე მისი მოღვაწეობა მიმოვიხილოთ. თუ ამას გავაკეთებთ, დავინახავთ, რომ ეს განათლების არმქონე, არაბეთის უდაბნოში მცხოვრები ადამიანი, რომელიც 14 საუკუნის წინ დაიბადა, ყველა დროის და ხალხის ნამდვილი ლიდერი გახდა. მისი ზეგავლენა ვრცელდება არა მარტო მათზე, რომლებმაც მისი ხელმძღვანელობა მიიღეს, არამედ მათზეც, რომლებმაც ის უარყვეს. ეს უკანასკნელნი ვერ იაზრებენ იმას, რომ მისი მისია, ფილოსოფია, რელიგია, რომელიც მან მოიტანა, შეუმჩნევლად ახდენს გავლენას მათ აზრებსა და ქმედებებზე, წარმოადგენს მმართველ პრინციპს, თანამედროვეობის სულსა და გულს. შუამავალმა მუჰამედმა ადამიანი ცრურწმენისგან გაათავისუფლა, კერპთაყვანისმცემლობიდან სიყვარულისკენ, ღვთისმოსაობისკენ და განონსწორებული ცხოვრებისკენ მოაბრუნა. მან მსოფლიოს, რომელიც რელიგიის ჭეშმარიტების

დასამტკიცებლად მხოლოდ სასწაულებს ეძებდა, შთაუწერა ლოგიკური და გონიერი არგუმენტების აუცილებლობა და მათი, როგორც ჭეშმარიტების კრიტერიუმის რწმენა. სწორედ მან აუხილა თვალი იმათ, რომლებიც მანამდე მიჩვეულნი იყვნენ, ღვთაებრივი ნიშნები მხოლოდ ბუნებრივ მოვლენებში ეძებნათ. ადამიანს სამყაროს აღქმა არა გაუაზრებელი ვარაუდების, არამედ რაციონალური გააზრების და გაგების იმ გზით შესთავაზა, რომელიც დაფუძნებულია დაკვირვებაზე, ექსპერიმენტსა და გამოკვლევაზე. სწორედ, მან განსაზღვრა მკაფიოდ, გრძნობითი აღქმის, გონებისა და ინტუიციის შესაძლებლობები. მან მიუთითა ჭეშმარიტ სულიერ და მატერიალურ ფასეულობებზე. სწორედ მან მოახდინა რწმენის, ცოდნისა და მოქმედების ჰარმონიული შერწყმა, შეაკავშირა მეცნიერება და რელიგია, აღმოფხვრა კერპთაყვანისმცემლობა და პოლითეიზმი ნებისმიერ ფორმაში. სწორედ, მან შეცვალა ძირითადი ეთიკური და სულიერი ცნებები. მათ, რომლებსაც

მიაჩნდათ, რომ ასკეტიზმით, ამქვეყნიური ცხოვრებისგან განდგომით, ხორცის მოკვდინებითა და თვითგვემით შეიძლება ზნეობრივი სინძინდის მიღწევა, ცხადად უჩვენა ყოველდღიურ ცხოვრებაში აქტიური მონაწილეობით, სულიერი აღორძინების, ზნეობრივი გათავისუფლებისა და გადარჩენის გზა. ასე მან აჩვენა ადამიანს, თუ რა არის ამქვეყნად ჭეშმარიტი ფასეულობები. მან გაუსვა ხაზი იმას, რომ არავის აქვს პრივილეგია, ავტომატურად განაცხადოს პრეტენზია სინძინდზე, ძალაუფლებაზე, სხვებზე ბატონობაზე, როგორც დაბადებიდან მიღებულ უფლებაზე, რომ არავინ იბადება ხელშეუხებლის, მონის ან ყმის სტატუსით. ასე მან ხალხს ძმობისა და ერთობის იდეა შთაუწერა. იდეა ადამიანების თანასწორობისა, ნამდვილი დემოკრატიისა და თავისუფლებისა. დაუსრულებლად შეიძლება მაგალითების მოყვანა იმ პრაქტიკული შედეგებისა, რომლებმაც მნიშვნელოვნად შეცვალა მსოფლიო და რომლებიც ამ ადამიანის მოღვაწეობის კეთილი ნაყოფია. თანამედროვე ცივილიზაციისა და სწორი ქცევის ნორმები სათავეს მისი მოძღვრებიდან იღებს. სოციალური კანონები, რომლებიც მან მოიტანა, ღრმად შეიჭრა ადამიანის ცხოვრებაში და ეს პროცესი დღესაც გრძელდება. ძირითადი ეკონომიკური მოთხოვნები, რომელსაც ის ქადაგებდა, უკვე რეალიზებულია და მომავალშიც გატარდება, მის მიერ ჩამოყალიბებულმა მართვის პრინციპებმა წარმოშვა მნიშვნელოვანი ცვლილებები და ისინი ერების პოლიტიკურ ცხოვრებაში დღესაც იწერება. იურისპრუდენციისა და სამართლის ფუნდამენტურმა კანონებმა, რომლებსაც მისი გენიალურობის ბეჭედი აზის, უზარმაზარი გავლენა მოახდინა სასამართლო პრაქტიკაზე და მომავალ სამართალმცოდნეებს

მუდმივი ბიძგი მისცა მათ საქმიანობაში. ეს გაუნათლებელი არაბი იყო პირველი, ვინც მოაწესრიგა ომისა და მშვიდობის კანონები. მანამდე არავის ჰქონდა წარმოდგენა ისეთ რამეზე, როგორიცაა ომის ეთიკური კოდექსი და რომ ერთა შორის ურთიერთობები შეიძლება მოწესრიგებულ იქნას ზოგადსაკაცობრიო პრინციპების საფუძველზე.

ამ შესანიშნავი ადამიანის დიდებული ფიგურა აღემატება ყველა დროის სხვა გამოჩენილ პიროვნებებს. არც ერთ მათგანს არ მოუხდენია ესოდენ დიდი გავლენა ადამიანური ცხოვრების ყველა მხარეზე. ერთი იყვნენ თეორეტიკოსები, მაგრამ არ მონაწილეობდნენ პრაქტიკულ ცხოვრებაში. მეორენი წარმოადგენდნენ პრაქტიკოსებს, მაგრამ განიცდიდნენ ცოდნის ნაკლებობას. ზოგიერთნი ცნობილნი იყვნენ, მხოლოდ როგორც სახელმწიფო მოღვაწეები, სხვები როგორც მხედართმთავრები, სტრატეგიისა და მანევრირების დიდოსტატები. ზოგი კონცენტრირდებოდა მხოლოდ ცხოვრების გარკვეულ სოციალურ ასპექტზე ყველა სხვა დანარჩენის საპირისპიროდ, სხვები მთელ თავის ენერგიას უთმობდნენ ეთიკურ და სულიერ პრობლემებს, მაგრამ ყურადღების მიღმა რჩებოდათ ეკონომიკა და პოლიტიკა. ანდა პირიქით, გატაცებულნი იყვნენ ეკონომიკური და პოლიტიკური საკითხებით და სათანადო ყურადღებას ცხოვრების ზნეობრივ მხარეს არ აქცევდნენ.

მოკლედ ყველა ეს მოღვაწე ამჟღავნებდა თავის ნიჭს მხოლოდ ერთ გარკვეულ სფეროში.

შუამავალი მუჰამედი ერთადერთი მაგალითია, როცა ერთ პიროვნებაში თავმოყრილია სრულიად სხვადასხვა, განსხვავებულ სფეროებში გამოვლენილი ნიჭი.

იგი ფილოსოფოსიც არის და პრაქტიკოსიც და რაც მთავარია, თავისი მოძღვრების ცოცხალი ხორცშესხმაა. მის პიროვნებაში ერთიანდება დიდი სახელმწიფომოღვაწე და გენიალური მხედართმთავარი და სულიერი ლიდერი. მისი მზერა აღწევს ცხოვრების ყოველ კუთხეში და არ არის არაფერი, რასაც ის არ ეხებოდეს და არ ჭვრეტდეს. მისი განკარგულებები და შეხედულებები ეხება საკითხთა ფართო წრეს საერთაშორისო ურთიერთობათა დარეგულირებიდან, ყოველდღიურ ცხოვრებამდე. თავისი სწავლების საფუძველზე მან შექმნა ცივილიზაცია და ცხოვრების ყველა მხარეთა შორის ისეთი მშვენიერი ნონასწორობა დაამყარა, რომ შეუძლებელია, მასში რაიმე დაუსრულებლობის ანდა ხინჯის აღმოჩენა.

მსოფლიოში ცნობილი პიროვნებების უმრავლესობა, თავისი ეპოქისა და საკუთარი საზოგადოების პროდუქტია. მაგრამ მისი შემთხვევა უნიკალურია. გარემოს, რომლიდანაც ის გამოვიდა, არ უთამაშია არავითარი როლი მისი პიროვნების ჩამოყალიბებაში, არ შეიძლება ითქვას, რომ ისტორიულად მისი ფენომენი შეესაბამებოდა იმ ეპოქის არაბეთში არსებულ საზოგადოების მდგომარეობას. ამავდროულად, იქ არსებული მდგომარეობა ითხოვდა იმ ლიდერის გამოჩენას, რომელიც მოქიშპე ტომების გაერთიანებას შეძლებდა და საფუძველს ჩაუყრიდა მათ ეკონომიკურ სოლიდარობასა და კეთილდღეობას. მოკლედ, საჭირო იყო საჭეთმპყრობელი, რომელსაც იმ ეპოქის არაბისთვის დამახასიათებელი ყველა თვისება ექნებოდა და რომელიც საკუთარ თავზე იწვევდა დაუნდობლობას, ჩაგვრას, სისხლისღვრას, სიცრუეს, თვალთმაქცო-

ბას და ა.შ. ჰეგელის ისტორიული ფილოსოფიისა და მარქსის ისტორიული მატერიალიზმისა არ იყოს, დრო და საზოგადოება ითხოვდა ლიდერის გამოჩენას, რომელიც შეძლებდა დაქსაქსული ტომების გაერთიანებას და საერთაშორისო ფილოსოფიის ჩამოყალიბებას. მაგრამ ჰეგელისა და მარქსის ფილოსოფიას არ შეუძლია ახსნას ის, თუ როგორ შეძლო იმ ეპოქის საზოგადოებამ ეშვა ადამიანი, ვისი მისიაც იყო, ესწავლებინა ხალხისთვის ყველაზე მაღალი ზნეობა, გაენმინდა ის მანკიერებისგან, მოესპო ცრურწმენა, უმეცრება და სიბნელე. ადამიანი, რომელმაც დაამსხვრია რასობრივი, ნაციონალური და სახელმწიფოებრივი ტიხრები, საფუძველი ჩაუყარა ზნეობრივ, სულიერ, კულტურულ და პოლიტიკურ ზესტრუქტურებს. მთელი მსოფლიოს და არა მხოლოდ მშობლიური ქვეყნის საკეთილდღეოდ; ადამიანი, რომელმაც რეალურად და არა თეორიულად, ზნეობრივ საფუძველზე ააგო სამოქალაქო საქმეები, პოლიტიკური და საერთაშორისო ურთიერთობები და შექმნა ამქვეყნიური ცხოვრების და სულიერი პროგრესის ისეთი განონასწორებული სინთეზი, რომელიც დღესაც, ისევე როგორც მაშინ, სიბრძნის სწორუპოვარ ნიმუშად რჩება. შესაძლებელია კი, რომ ასეთი ადამიანი იმ ხანად სიბნელეში ჩაფლული არაბეთის პროდუქტი ყოფილიყო? ის არა მარტო თავისუფალი იყო გარემომცველი საზოგადოების გავლენისაგან, არამედ მან გადალახა დროისა და სივრცის ყველა საზღვარი. მისი მზერა ლახავს დროისა და ფიზიკური არსებობის ყოველგვარ წინაღობას, მისი პროგრამა ქმედითი იქნება კაცობრიობის მთელი მომავალი ისტორიის მანძილზე. მისი სახელი არასოდეს

მიეცემა დავიწყებას. იგი პატივდებულია არა იმიტომ, რომ თავისი დროის ლიდერი იყო, არამედ იმიტომ, რომ ეს უნიკალური და შეუდარებელი პიროვნება თანამედროვე იქნება ნებისმიერ ეპოქაში ისევე, როგორც იყო თავის დროში. ისინი, რომლებსაც ადამიანები ხშირად ისტორიის შემქმნელებს უწოდებენ, სინამდვილეში თვითონ არიან მისი ქმნილებები. კაცობრიობის მთელი ისტორიის მანძილზე, მხოლოდ მას შეგვიძლია ვუწოდოთ ისტორიის შემქმნელი.

მხოლოდ გაკვირვებას იწვევს ის, რომ 1400 წლის წინათ, უმეცრების სიბნელეში ჩაფლულ არაბეთში, გაუნათლებელი მწყემსი და ვაჭარი დაეუფლა ასეთ ცოდნას, ძალასა და უნარებს, ესოდენ განვითარებულ ზნეობრივ თვისებებს. ვის შეუძლია თქვას, რომ მისი მიმართვა მისი წარმოსახვის ნაყოფია, თუ ეს ასეა, მაშინ მას თავი ღმერთად უნდა გამოეცხადებინა. ეს, რომ გაეკეთებინა, ყველა ის ხალხი, რომლებმაც კრიმინა და ბუდა ღმერთებად უყოყმანოდ აღიარეს, ხოლო ისა (იესო) ღვთის ძედ და რომლებსაც შეეძლოთ თაყვანი ეცათ ბუნების ძალებისთვის, სიამოვნებით აღიარებდნენ მასაც ღმერთად. მაგრამ შეხედეთ: მისი განცხადება სრულებით სანინალმდეგოა, იგი ამბობს: „მე ისეთივე ადამიანი ვარ, როგორც თქვენ. მე მოვედი თქვენთან არა ჩემი სიტყვით. ეს ღმერთის ნება და მისი გამოცხადებაა. ყველაფერი რაც მე გამაჩნია მას ეკუთვნის. ეს მიმართვა, რომელსაც ვერ შექმნის ვერც ერთი მოკვდავი, არის ღვთის სიტყვა. ეს არ არის ჩემი გონების ნაყოფი, ყურანის ყოველი სიტყვა ზეგარდმოვლენილია გამჩენისგან და ყოველი დიდება მას ეკუთვნის, ვისი კუთვნილებაც არის ეს სი-

ტყვა. არც ერთი მცნება, რომელსაც მე მომანერენ, არც ერთი გადმოცემული კანონი და წესი, ჩემგან არ მოდის, მე არ ძალმიძს შევქმნა ასეთი რამ, ეს ჩემთვის უბრალოდ შეუძლებელია. მე მხოლოდ ალლაჰის მითითებებს მივყევები“.

პატიოსნებისა და სინმინდის რა შესანიშნავი და შთაგონებული მაგალითია. მატყუარა და თვალთმაქცი ჩვეულებრივ ცდილობს მიიწეროს სხვათა დამსახურება, მაშინაც კი როცა მისი სიცრუე დასამტკიცებელია. მაგრამ ეს დიდი ადამიანი არასდროს მიიწერს ერთ სიტყვასაც კი. განა შეიძლება იყოს უფრო მეტი დამამტკიცებელი პატიოსნებისა, ხასიათის სიმტკიცისა და სულის აღზევებისა. ვინ შეიძლება იყოს უფრო მეტად ერთგული ღვთისა, ვიდრე ის, რომელმაც უნიკალური შუამავლური ნიჭი მიიღო და ცხადად დაგვანახა მისი შთაგონების წყარო. ყოველივე ეს ცხადყოფს იმას, რომ ეს ადამიანი ჭეშმარიტად ღვთის შუამავალია.

ასეთი იყო ჩვენი წმინდა შუამავალი მუჰამედი, პიროვნება დაჯილდოებული ყოველგვარი ადამიანური ღირსებით, იგი არის ნიშნად პატიოსნებისა და სიკეთის, ჭეშმარიტებისა და სიმართლის, დიდებისა და კეთილშობილების. მისი ცხოვრების წესი, მისი სინრფელე და პირდაპირობა, სათნოება და სიკეთე, მისი სინმინდე და ზნეობრიობა, მისი რწმენა და წარმატებები ყოველივე ეს მისი მისიის უეჭველი დადასტურებაა. ნებისმიერი ადამიანი, რომელიც შეისწავლის მის ცხოვრებას და მოძღვრებას, მიუკერძოებლად მივა იმ დასკვნამდე, რომ ჭეშმარიტად მუჰამედი იყო შუამავალი ღვთისა და ყურა-

ნი, რომელიც მან გადასცა კაცობრიობას, ჭეშმარიტად ზეციური წიგნია.

ცხადია, რომ მხოლოდ მუჰამედის საშუალებით შეიძლება ჩავწვდეთ ისლამს. ყურანი და მუჰამედის ცხოვრებისეული გზა, აი, ერთადერთი წყარო ხელმისაწვდომი ადამიანისთვის, რათა ჩაწვდეს ღვთის ნებას. მუჰამედი ღვთის ბოლო წარგზავნილია ამქვეყნად და შუამავალთა გრძელი ჯაჭვი მისით

მთავრდება. გამჩენის მოძღვრება წმინდა მუჰამედის საშუალებით გადაეცა კაცობრიობას და ის დაცულია ყურანსა და სუნნეთში. ყოველი ადამიანი, ვინც მიისწრაფვის ჭეშმარიტებისკენ და სურს გახდეს ნამდვილი მუსლიმი, ვალდებულია ირწმუნოს ღვთის შუამავლის, ალიაროს მისი სწავლება და გაჰყვეს მის მიერ ნაჩვენებ გზას.

ჩვენ უკვე განვიხილეთ შუამავლური მისიის ბუნება და დავინახეთ, რომ მუჰამედის გამოჩენა არ იყო ჩვეულებრივი მოვლენა. მისი ცხოვრება და მოძღვრება შუქურაა, რომელიც ადამიანებს სიმართლის გზას უნათებს და მანამ, სანამ ცოცხლობს მისი მოძღვრება და მისი ხელმძღვანელობა, ცხოვრობს თავად იგი და შუამავლის სიკვდილი არა მის გარდაცვალებაში, არამედ მისი მოძღვრების დავინწყებაშია. უპირველეს-

სი შუამავლები მაშინ მოკვდნენ, როცა მათმა მიმდევრებმა პირდაპირ გზას გადაუხვიეს, დაამახინჯეს მათი მცნებები და დაალაქავეს მათი ცხოვრება გამოგონილი ლეგენდებით.

წმინდა შუამავლის ყოველი სწავლების და მოქმედების აუტენტურობა შეიძლება დამტკიცებულ იქნას ყოველგვარი ეჭვის გარეშე. აი, რატომ არ არსებობს საჭიროება ახალი შუამავლის გამოჩენისა. მეორეც, ღმერთმა გადმოგვცათავისი ზეშთაგონება შუამავალ მუჰამედის საშუალებით და ისლამი არის დასრულებული რელიგია. ღმერთი ბრძანებს: „მე თქვენთვის სრულვწყავი რწმენა თქვენი, და სრულვქმენი თქვენდამი წყალობა ჩემი“. და ისლამის ზედმინევით შესწავლა ამტკიცებს ამ სიტყვების ჭეშმარიტებას. ისლამი იძლევა ყველაზე სრულ ხელმძღვანელობას, როგორც ამ, ისე მომავალი ცხოვრებისთვის და მასში არაფერია გამოტოვებული. აი, რატომ არ არსებობს საფუძველი ახალი შუამავლის მოვლინებისა, სარწმუნოების არასრულყოფილების საბაბით.

დაბოლოს, მუჰამედის მიერ გადმოცემული გზავნილი არ არის ერთი რომელიმე ცალკე აღებული ერისთვის ან ეპოქისთვის. იგი გამოჩნდა როგორც სიმართლის მახარობელი მთელი კაცობრიობისთვის. ყურანში ვკითხულობთ:

„ადამიანებო, მე ღმერთის მიერ წარმოგზავნილი ვარ ყველა თქვენგანისთვის“. აი, რატომ არ არის საჭირო ახალი შუამავალი და ამიტომ მუჰამედი დახასიათებულია ყურანში, როგორც „ბეჭედი შუამავალთა“.

ახლა უკვე ერადერთი წყარო ღმერთისა და მისი თვისებების შეცნობისა არის მუჰამედი, მხოლოდ მისი მოძღვრების საშუალებით შეგვიძლია, ჩავწვდეთ ისლამს, მოძღვრებას, რომელიც იმდენად სრულყოფილი და გასაგებია, რომ შეუძლია წაიყვანოს ადამიანები პირდაპირი გზით, ყოველ დროში და ეპოქაში. ■

2012 – ერესი, მითი თუ აბრაქადაბრა

„2012“-ის შესახებ, ერთ-ერთ ნაციონალურ არხზე გასულ გადაცემას, ალბათ, ბევრმა უყურა. მე პირადად ამ გადაცემიდან ვერანაირი ინფორმაცია მივიღე. გადაცემაში მოწვეულმა ვერც ერთმა სფეროს წარმომადგენელმა 2012-ში ქვეყნიერების აღსასრულის შესახებ არსებული მოსაზრების დამადასტურებელი, ან მისი საწინააღმდეგო, ღირებული და არგუმენტირებული მტკიცებულება, ან საინტერესო თეორიები ვერ მოიყვანა.

გადავწყვიტეთ ეს თემა „ახალი მთვარის“ მკითხველისთვის, შეძლებისდაგ-

ვარად, ისლამურ ქრილში გავაანალიზოთ, მაგრამ, ამავე დროს, ეს არასაჭიროდაც გვეჩვენება, ვინაიდან მიგვაჩნია, რომ ყველა მუსლიმმა იცის ის, რომ მომავლის წინასწარმეტყველება არავის შეუძლია.

ყურანში, ქვეყნიერების აღსასრულთან დაკავშირებით აიათები მრავლადაა, მაგრამ არსად არის ნახსენები ქვეყნიერების აღსასრულის დრო. პირიქით, უზენაესი ალლაჰი სურა ლოყმანის 34-ე აიათში ბრძანებს. *„უეჭველად, (ქვეყნიერების აღსასრულის) საათის შესახებ ცოდნა მხოლოდ ალლაჰთანაა“*.

ადამიანებს წმინდა მუჰამედ შუამავლის დროსაც აინტერესებდათ სამყაროს აღსასრულის დადგომის თარიღი და მას ამის შესახებ ეკითხებოდნენ ხოლმე. როდესაც წმინდა მუჰამედ შუამავალს, ნარღვნის შესახებ ჰკითხეს, უზენაესმა გამჩენმა მოავლინა აიათები, რითაც განმარტა, თუ როგორ უნდა გვეპასუხა მსგავსი შეკითხვებზე. **„(მუჰამედ) შენ გეკითხებიან საათ(ქვეყნიერების აღსასრული)ის შესახებ, თუ როდის იქნება იგი... უთხარი: უეჭველად, ცოდნა ამისა მხოლოდ ჩემ ღმერთთანაა და ვერავინ დასდებს მის დროს გარდა მისი“.** (სურა არაფი, აიათი 187).

დაახლოებით იგივე სახის განმარტებები სურა „ნაზიათის“ 42-ე და 44-ე აიათებშიც.

ამასთანავე ერთ-ერთი მნიშვნელოვანი ფაქტორია ისიც, რომ, როდესაც მთავარანგელოზი ჯიბრილი, ერთ-ერთ ჰადისში, რომელიც ჯიბრილ ჰადისის სახელითაა ცნობილი, წმინდა მუჰამედ შუამავალს ქვეყნიერების აღსასრულის შესახებ ეკითხება, ის პასუხობს, რომამ საკითხთან დაკავშირებით მასზე მეტი არაფერი იცის. (იხ. ბუჰარი იმანი 37).

ზემოთმოყვანილ აიათებსა და ჰადისებში ნათლად ჩანს ქვეყნიერების აღსასრულის შესახებ ისლამისეული ხედვა და მიმართება, რომ სხვა რაიმე განმარტებას არ საჭიროებს.

რაც შეეხება, ჩვენს თანამედროვეობაში ქვეყნიერების აღსასრულის შესახებ, ატეხილ აჟიოტაჟს...! მითი ამის შესახებ იწყება მოჩვენებითი პლანეტით, რომელიც მოემართება დედამიწისაკენ, ანუ მოხდება შეჯახება. ეს კატასტროფა ჯერ კიდევ 2003 წლის მაისში ივარაუდეს. ფაქტია, რომ 2003 წელს, არაფერი მომხდარა, დღეს კი

ეს თარიღი 2012 წლისთვის გადადეს და რატომღაც, მაიას ტომს, უფრო კონკრეტულად კი მაიას ტომის კალენდარს დაუკავშირეს და თქვეს, რომ ის სწორედ 2012 წლის 21 დეკემბერს მთავრდება.

2012-ში ქვეყნიერების აღსასრულის შესახებ არსებულ მითთან დაკავშირებით ძალიან ბევრი შეხედულება არსებობს.

მაგალითად, ამერიკელმა კათოლიკე მოძღვარმა ჰაროლდ კემპინგმა რელიგიურ ლიტერატურაში დიდი ხნის ძიებითა და მათემატიკური გამოთვლებით დაადგინა, რომ ქვეყნის აღსასრული 2011 წლის 21 მაისს უნდა ყოფილიყო.

ყველასათვის ცნობილმა NASA-ს მეცნიერთა ჯგუფმა კი განაცხადა, რომ 22.09.2012 ში მზის ზედაპირზე მძლავრი აფეთქების შედეგად დედამიწის მიმართულებით გამოსხივდება ძლიერი ელექტრომაგნიტური იმპულსი, რომელიც წამიერად სავალალო შედეგებს გამოიწვევს ჩვენ პლანეტაზე, კერძოდ, მწყობრიდან გამოვა ყველა ელექტრომონოპოლიზაცია, რასაც მოჰყვება მილიონობით ადამიანის სიკვდილი.

ამ საკითხზე, ასევე, თავისი მოსაზრება გააჩნია, ჰოლანდიელ ასტროფიზიკოსს, ევროპის კოსმოსური სააგენტოს ექსპერტს პირს ვან დერ მეერის (Piers Van der Meer), მისი თეორიის მიხედვით, 2013 წელს მოხდება პლანეტა მზის აფეთქება, რაც არამართოდ დედამიწის, არამედ მრავალი პლანეტის განადგურებას გამოიწვევს.

კემპრიჯის უნივერსიტეტის ასტროფიზიკოსი ალბერტ შერვინსკის მოსაზრება კი ასეთია: NASA-ს მიერ აღმოჩენილი გიგანტური კოსმოსური მტვრის ღრუბელი 2014 წელს მოუახლოვდება მზის სისტემას

და გაანადგურებს მასში არსებულ ყველა პლანეტას.

ნასას დაქვემდებარებაში მყოფი, კოსმოსური კვლევების უნივერსიტეტის ამერიკელი კლიმატოლოგი ჯეიმს ჰანსენი გამოთვლებით ასაბუთებს, რომ 2016 წელს დედამიწაზე მოხდება ყველა ყინულოვანი საფარის გაღლება და შედეგად ხმელეთის დიდ ნაწილი წყლით დაიბორცება.

ბევრი სხვა, მსგავსი შეხედულებაც არსებობს, რომელთა უმრავლესობის შესახებ პლანეტის რიგით მოქალაქეებს არაფერი გვსმენია, მაგრამ ჩემი მოკრძალებული აზრით,

ყველაფერი როლანდ ემერიჰის მიერ, სამყაროს აღსასრულის შესახებ, ერთ-ერთი ყველაზე მაღალბიუჯეტიანი (260 000 000 \$) ფილმის გადაღებით დაიწყო.

არამართო საქართველოში არამედ მთელ მსოფლიოში, მაყურებელი ნამდვილად დააფიქრა ამ ფილმმა, ხალხმა დაიწყო საუბარი 2012 წლის აპოკალიფსზე.

რაც შეეხება მაიას ტომის კალენდარს, ჩემი აზრით, ის 2012 წლის 21 დეკემბერს სულაც არ მთავრდება. თუ ჩვეულებრივი კალენდარი 31 დეკემბერს სრულდება და იწყება ახალი წელი, მაიას ტომის ერთ-ერთი კალენდარი 2012 წლის 21 დეკემბერს სრულდება და იწყება ახალი პერიოდი. ეს არის პერიოდი, როდესაც უდიდესი ციკლი მაიას კალენდარში 5,127,35 წელი სრულდება და იწყება ახალი ციკლი. შესაძლებელია, იდეა ამ თარიღის შესახებ, სულაც არ გულისხმობდეს ქვეყნის აღსასრულს, პირიქით, ეს მათთვის ახალი პერიოდის დასაწყისი იყოს.

ამ ფაქტს უარყოფს სხვა ბევრი მეცნიერიც. „შეუძლებელია მაიას ტომს ეს

სცოდნოდა, არ არსებობს არანაირი შესაძლებლობა და ცოდნა გაიგო, საერთოდ ფიქრობდნენ თუ არა ქვეყნის აღსასრულზე მაიას ტომელები“. — ეს კომენტარი ერთ-ერთ უცხოურ გამოცემაში მაიას ტომის მკვლევარმა, არქეოლოგმა და ასტრონომმა სუსან მილბრატჰმა გააკეთა.

ზოგადად ეს ფენომენი შექმნა მედიამ და ხალხმა. ჩემი აზრით, მითი, რომ უძველესმა ცივილიზაციებმა იწინასწარმეტყველეს მსოფლიოს აღსასრული, რომელიც თითქოსდა მაიას ტომის კალენდრის მიხედვით გახდა ცნობილი, ფილმის კარგად დაგეგმილი პიარი იყო, რაც ძალიან ბევრმა ადამიანმა დაიჯერა. ისინი შეშინდნენ და დაიწყეს ფიქრი, აზრი აქვს თუ არა მათ ცხოვრებას, ფიქრობენ შვილებზე, ოჯახზე, იმ აზრით, რომ სიკვდილი მათთვის ჯერ ადრეა.

იყო ასეთი შემთხვევაც: ორი თინეიჯერი ფიქრობდა მოეკლათ ერთმანეთი, რათა არ ეყურებინათ და არ დატანჯულიყვნენ იმით, თუ როგორ ინგრევა მსოფლიო. ეს მოსაზრება მარტო თინეიჯერებს არ ჰქონიათ, რამდენიმე ქალბატონს გაუჩნდა სურვილი, ჯერ ოჯახის წევრები დაეხოცა, შემდგომ თავი მოეკლათ.

საბედნიეროდ, მეცნიერებმა და არამარტო მათ, უარჰყვეს ეს წინასწარმეტყველება და 2012 წლის აპოკალიფსი უბრალო მითად მიიჩნიეს, რაც ნაწილობრივ დაეხმარა საზოგადოებას, მაგრამ გარკვეულწილად შიში ამ მითთან დაკავშირებით მაინც იგრძნობა.

არავინ იცის, როდის იქნება სამყაროს აღსასრული, „2012“ კი მხოლოდ ფილმი და მორიგი წარმატებული ბლოკბასტერია ჰოლივუდის ისტორიაში.■

მეზახეობა და მისი აქრძალვის მიზეუბი

ყველამ კარგად ვიცით, რომ ისლამის თვალსაზრისით, ვახშის გაცემა და აღება კატეგორიულად არის აკრძალული და მისი როგორც ღვთიური აკრძალვის მიზეუბიც ნათელია. ისე, როგორც მარხვა და ზექათის გაცემა, ასევე ვახშის აკრძალვაც ღვთიური ბრძანებაა. ამასთან ერთად, აღნიშნულ აკრძალვას გარკვეული სარგებელიც თან ახლავს. ეს ნორმალურია, ვინაიდან ბრძანების გამცემმა, (უზენაესმა ალლაჰმა) საუკეთესოდ უწყის ყველაფრის ბუნება, მდგომარეობა და ისიც, თუ რა როგორ უნდა იყოს.

მაგალითად, ვიცით, რომ უზენაესი ალ-ლაჰის ბრძანების მიხედვით, ვლოცულობთ ნამაზს, ვიცავთ მარხვას, გავცემთ ზექათს და ამას პირადი თუ საზოგადოებრივი ცხოვრებისთვისაც მნიშვნელოვანი სარგებელიც თან ახლავს. მაგრამ მარხვას დიეტის დაცვის მიზნით არასოდეს ვინახავთ, ან ზექათს მხოლოდ იმიტომ არ ვიხდით, რომ საზოგადოებრივი შემოსავლების განონასწორება მოხდეს.

ადამიანი ღვთისმსახურებას იმიტომ ასრულებს, რომ ეს უზენაესი ალლაჰის ბრძანებაა და ძალიან ბევრ სარგებელსა და სიბრძნეს შეიცავს. ვლოცულობთ და ვმარხულობთ იმიტომ, რომ ასე ალლაჰმა გვიბრძანა. მაშ ასე, რატომ არის აკრძალული ვახში?

პასუხი მარტივია: იმიტომ, რომ ისიც უზენაესმა ალლაჰმა აკრძალა. იმ შემთხვე-

ვაში თუკი ვახშის აკრძალვას უგულვებელ-
ვყოფთ, შესრულებული ღვთისმსახურე-
ბები ფუჭად ჩაგვეთვლება. გამომდინარე
აქედან, ისლამის თვალსაზრისით, ვახში
ჰარამია. ახლა კი დროა გავიხსენოთ მისი
არსი:

ინდივიდი ან იურიდიული პირი სხვა
პიროვნებას გარკვეული რაოდენობის თან-
ხას აძლევს. თუმცა ეს ფულის ჩვეულებრივ
გასესხებას არ ჰგავს. აქ ფულის მიმცემი
გარკვეულ პირობებს აწესებს. საუბარია,
მსესხებლისთვის დროის მიხედვით გარკ-
ვეული დანამატის დაკისრებაზე. ფულის
მიმცემი რაღაცას ითხოვს და სასურველს
იღებს კიდევ. მოკლედ, მევახშეს გარანტი-
რებული მოგება აქვს. მეორე მხრივ კი, ყანა-
ში პურის მთესველს ან ბაზარში საქონლის
გამყიდველს მოგების საკითხში არანაირი
გარანტია არ გააჩნიათ. ამ შემთხვევაში
არც მოგების მისაღებად საჭირო დრო და
არც მისი რაოდენობა განსაზღვრული არ
არის. გამომდინარე აქედან, ეს ადამიანები
ხშირად ევედრებიან გამჩენს და როდესაც
რამეს მოიმკიან ან გაყიდიან, მონყალე ალ-
ლაჰს მადლობას სწირავენ.

მევახშეობა, რომელსაც დიდი ხნის
ისტორია აქვს, რელიგიური პირების, ფი-
ლოსოფოსებისა და ეკონომისტების ყურ-
ადღების ცენტრში ყოველთვის იყო მოქ-
ცეული. ამ დროს სესხის ხელშეკრულებისა
და სხვა სახის კონტრაქტების შედეგად წარ-
მოშობილ ძირითად ვალს ემატება გარკ-
ვეული რაოდენობის გადასახადი, რაც ფუ-
ლის გამსესხებლისთვის გარანტირებულ
და უზრუნველ მოგებას უზრუნველყოფს.
მაგრამ გამომდინარე იქიდან, რომ ფულის
მსესხებელს ვახშის აღება ფინანსურ კრი-
ზისში აგდებს, ეს როგორც მორალური,
ასევე საზოგადოებრივი თვალსაზრისით,
დიდ პრობლემებთან არის დაკავშირებული.
პირველხანებიდან მოყოლებული პროცენ-
ტი არასამართლებრივ და არაზნეობრივ
საკითხად განიხილებოდა და შესაბამისად
იკავებოდა.

დიდი ბერძენი ფილოსოფოსი არი-
სტოტელე თავის ცნობილ ნაწარმოებში
(პოლიტიკა) წერს: „მევახშეობა ყველაზე
მეტი სიძულვილის ღირსია. ვინაიდან ასე-

თი გზით უზრუნველყოფილი შემოსავალი,
პირდაპირ ფულისგან წარმოიქმნება, რაც
მის ბრუნვას უშლის ხელს“. ვახშთან და-
კავშირებით თომას აგუინესიცი თავის აზრს
გამოხატავს, და დასძენს, რომ ეს სრული
უსამართლობაა.

ებრაულ რელიგიაში ვახში, თავდა-
პირველად, აკრძალული იყო. შემდეგში კი
ისრაელის ტომმა ურთიერთობები გადაა-
ხალისა და აკრძალვის მიმართულება შეიც-
ვალა. აკრძალვა მხოლოდ იუდეველებს
შორის დარჩა და ვახშის გაცემა არაიუდე-
ველებზე ცოდვად აღარ ითვლებოდა. მთე-
ლი ისტორიის მანძილზე ქრისტიანული რე-
ლიგიის დამოკიდებულება ვახშის მიმართ
კარდინალურად იცვლებოდა... შუამავალმა
ისამ ვახში აკრძალა და მონაფეებს ურჩია,
რომ ადამიანებს მოგების მოლოდინის გა-
რეშე დახმარებოდნენ. ეკლესია აკრძალვის
საკითხთან დაკავშირებით დიდხანს სიმტ-
კიცეს ინარჩუნებდა. თუმცა მოგვიანებით
მან, საზოგადოებრივ და ეკონომიურ ცხო-
ვრებაზე განხორციელებული ზეწოლის და
განსაკუთრებით, კაპიტალიზმის გამოჩენის
შემდეგ ვახში, ნელ-ნელა სესხის ერთ-ერთ
სახეობად აღიარა.

მერკანტილისტების აზრით, ვახში
მხოლოდ ქონების დაქირავებასთან დაკავ-
შირებული გადასახადია. ისინი ვახშს მიწის
იჯარისა და უძრავი ქონების გადასახადს
უტოლებდნენ და ამბობდნენ: „ვახში კაპი-
ტალის დაქირავების გადასახადია“.

ვახშის აკრძალვა ისლამში: ვახშის
აკრძალვის შესახებ, პერიოდულად, წმინდა
ყურანის სხვადასხვა აიათებშია აღნიშნუ-
ლი. სურა „ბაყარას“ 278-79-80 აიათებში
ნაბრძანებია: *„ო, თქვენ, რომელთაც ირწ-
მუნეთ! გეშინოდეთ ალლაჰისა და თუ ხართ
(ქეშმარიტი) მორწმუნენი, უარი თქვით
დარჩენილ ვახშზე! თუკი (ამას) არ იქმთ,
მაშინ იცოდეთ, რომ ალლაჰსა და მის შუა-
მავალს ომს უცხადებთ. ხოლო თუ მოინა-
ნიებთ, თქვენი ძირითადი კაპიტალი, (რაც
სესხად გქონდათ გაცემული) არც დაჩაგრა-
ვთ და არც დაიჩაგრებით და თუ მევაღლე გას-
აჭირშია (არ შეუძლია ვალის გასტუმრება),
მაშინ გადაუვადეთ მდგომარეობის გაუმ-
ჯობესებამდე. და თუ აჩუქებთ უკეთესია*

ისინი, ვინც ნაღდი ფულით მევახშეობას მიჰყოფენ ხელს, გაცემული ვახშის იმედად რჩებიან და ზარმაცდებიან. მაშინ, როცა ის, ვინც ალალი ლუკმით იკვებება, ალლაჰის სიყვარულის ღირსი ხდება, მევახშე ეშმაკის საყვარელ პიროვნებად ყალიბდება, ხალხს სიმდიდრის მიხედვით აფასებს და ადამიანობას საერთოდ კარგავს.

თქვენთვის, რომ იცოდეთ. გარდა ამისა, უკეთილშობილესმა შუამავალმა გამოსამშვიდობებელ ქადაგებაში (ჰუთბეთულ ვედა) ასე ბრძანა: „უმეცრების ხანის ყოველგვარი ვახში აკრძალულია. თქვენ მხოლოდ ძირითადი კაპიტალი გეკუთვნით“. აიათში და ჰადისში გამოთქმული მოწოდება ასეთია: „გასესხებულის, ფასეულის რამის სანაცვლოდ ზედმეტის აღება აკრძალულია“. ამასთან ერთად, გამსესხებელს უფლება აქვს გაცემული ფულის რაოდენობა უკლებლივ დაიბრუნოს. სესხის გაცემა მოგების მიღების მიზნით დაუშვებელია.

პროცენტის აკრძალვის მიზეზები: ზემოთმოყვანილი აიათები და ჰადისი ამტკიცებს,

რომ გაცემული სესხიდან სარგებლის მიღება უსამართლობაა. სესხის სანაცვლოდ დამატებითი მოგების აღების შემთხვევაში როგორც გამცემის, ასევე ამღების დაზარალება გარდაუვალია. საქართველოში ისევე, როგორც მსოფლიო ფინანსურ სექტორში, ასეთი მაგალითები ბევრია. საბანკო სისტემას, რომელიც თავდაპირველად დასავლეთში შეიქმნა, ასე განმარტავენ: „ბანკი ის სისტემაა, რომელიც კლიენტს მზიან ამინდში ქოლგად ეფარება, ხოლო როცა წვიმს, ხელიდან ეცლება“. ახლო წარსულში მომხდარი დრამატული მოვლენები გვიჩვენებს, რომ ისე როგორც სესხის ამღები და მიმცემი, ასევე უამრავი უდანაშაულო ადამიანი იჩაგრება.

როგორც ზემოთ აღვნიშნეთ, ვახშს ყველა რელიგია კრძალავს. სწორედ ვახში, რომელიც მატერიალიზმსა და კაპიტალისტურ სისტემაზე დაყრდნობით განვითარდა, გახდა ადამიანების თვითმკვლელობამდე მიყვანის მიზეზი.

მევახშეობის სისტემა შემდეგნაირია: პროცენტით სესხის ამღები მთელი შემართებით მუშაობს, თუმცა, ხშირ შემთხვევაში, გადახდის დროს მოგებასაც და დაბანდებულ კაპიტალსაც ჰყიდის და ვალს ასე იხდის. ზოგჯერ, როდესაც ვახში რეკორდულ რაოდენობას აღწევს, იგი გადახდის უუნარო ხდება და მდგომარეობა სავალალო შედეგამდე მიდის. ამას მოჰყვება ჩხუბი, პატიმრობა, ქონების, საცხოვრებელი სახლისა და ადგილ-მამულის გაყიდვა, ოჯახის დანგრევა. ზოგჯერ პროცენტიანი ვალის გადასახდელად, პროცენტით, კიდევ სხვა ვალს იღებს. ასე აღმოჩნდება ჩიხში, რომელსაც გასასვლელი აღარ აქვს, დაკარგავს ღირსებას და ადამიანურ მეობას. ასეთი ადამიანები მატყუარასა და თაღლითის რეპუტაციას იძენენ და საზოგადოებიდან მოკვეთილნი აღმოჩნდებიან. ზოგ შემთხვევაში კი სტრესში ვარდებიან და ან სხვის სიცოცხლეს ხელჰყოფენ ან კიდევ საკუთარი თავისთვის გამოაქვთ სასიკვდილო განაჩენი.

ისინი, რომლებიც ნაღდი ფულით მევახშეობას მიჰყოფენ ხელს, გაცემული ვახშის იმედად რჩებიან და ზარმაცდებიან.

მაშინ როცა, ის ვინც ალალი ლუკმით იკვებება, ალლაჰის სიყვარულის ღირსი ხდება, მევახშე ეშმაკის საყვარელ პიროვნებად ყალიბდება, ხალხს სიმდიდრის მიხედვით აფასებს და ადამიანობას საერთოდ კარგავს.

იმისათვის, რომ ეს და სხვა მსგავსი სახის ჰარამი მოგებები, ხალხს ლამაზად მოაჩვენონ, იტყვიან: „პროცენტიც ვაჭრობის ერთ-ერთი სახეობაა“. რაც ჰარამის ალალად მიჩნევას ნიშნავს და რწმენიდან გამოსვლის ტოლფასია.

მევახშეობის სენით შეპყრობილი ადამიანი უზენაესი ალლაჰის შიშსაც კარგავს, საზოგადოების წინააღმდეგ ყოველგვარი ბოროტების ჩადენაზე უკან არ იხევს და სიკეთის კეთების, მონყალების გაცემისა და ზეჟათის გადახდის უარყოფელად გადაიქცევა.

მევახშეები წმინდა ყურანში სასტიკად არიან გაკრიტიკებულნი. სურა „ბაყარას“ 275-ე აიათში მევახშეების შესახებ ნაბრძანებია:

„რომელნიც, მევახშეობას ეწევიან, (აღდგომის დღეს) ვერ აღსდგებიან (სხვაგვარად), თუ არა ისე, როგორც აღსდგება ეშმაკის შეხებით გაგიჟებული. აი, ეს იმის გამო, რომ მათ თქვეს: „ვაჭრობა ხომ იგივე მევახშეობაა!“ ალლაჰმა კი ნება დართო ვაჭრობისა და აკრძალა მევახშეობა. ვისაც დარიგება მოუვიდა თავისი ღმერთისგან და თავი ანება, მისია რაც უნინ იყო: და საქმე მისი ალლაჰს ეკუთვნის; ხოლო ვინც დაუბრუნდეს, ეგენი არიან ბინადარნი ცეცხლისა, სადაც სამუდამოდ დარჩებიან“.

გამომდინარე აქედან, ყოველი მუსლიმი მორწმუნე ვალდებულია წმინდა ყურანის თითოეულ კანონს დაემორჩილოს. სანამ ის დღე დადგება, როდესაც იოტისოდენა სიკეთისა თუ ბოროტების სანაცვლოდ მოგვეზღვება, საკუთარი ქცევები უნდა ვაკონტროლოთ და მხოლოდ ალალი ლუკმა მივირთვათ.

ყოველი ჭკუათმყოფელი ადამიანი ვალდებულია, ყურანის კანონების შესაბამისად იცხოვროს. ვინაიდან თვით ყურანი,

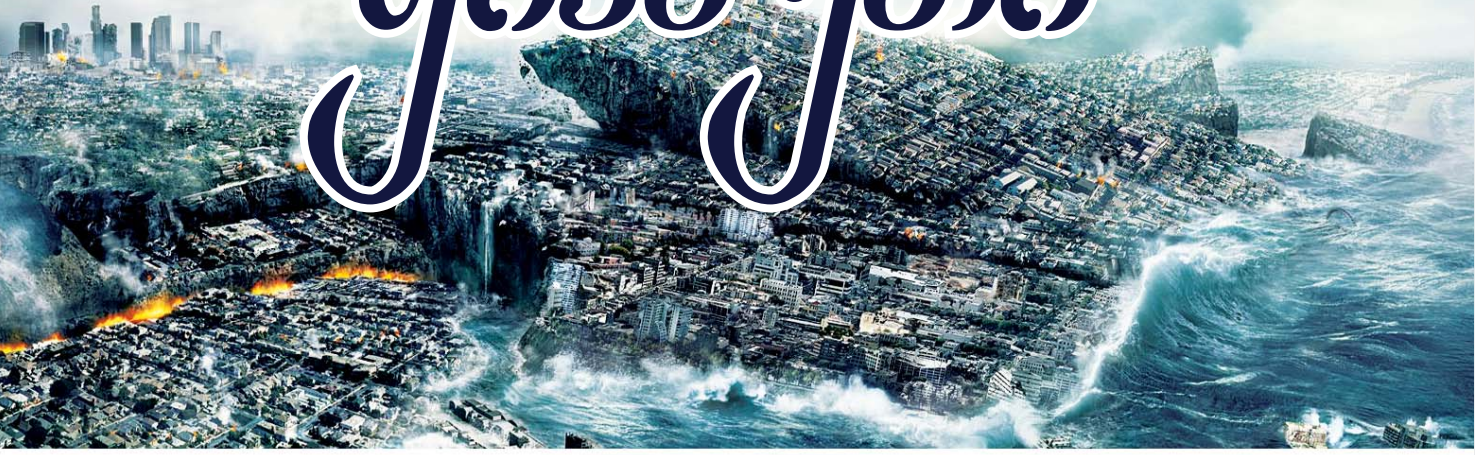
მევახშეობის სენით შეპყრობილი ადამიანი უზენაესი ალლაჰის შიშსაც კარგავს, საზოგადოების წინააღმდეგ ყოველგვარი ბოროტების ჩადენაზე უკან არ იხევს და სიკეთის კეთების, მონყალების გაცემისა და ზეჟათის გადახდის უარყოფელად გადაიქცევა.

თავისი ღოგმების დაცვით ცხოვრებას გვიბრძანებს, ხოლო ეშმაკი ყურანის გარეშე ცხოვრებისკენ მოგვინოდეზს. საღად მოაზროვნე ადამიანი, გონებას მოუხმობს და გზააღდენილობას თავს დააღწევს, აგრეთვე გაითავისებს იმ წმინდა აიათს, რომელიც მორწმუნეებს გადარჩენისკენ მოუწოდებს:

„თქვენ, რომელთაც ირწმუნეთ! ნუ აიღებთ პროცენტს, (მიტუმეტეს) ორმაგი სარგებლით. მაშ, სათნოებდეთ ალლაჰს, ეგებ გადარჩენილნი იქმნეთ თქვენ!“ (სურა ალი იმრანი, აიათი 130) ■

ყიამეთი

ისლამის მიხედვით, სამყარო ალლაჰის მიერაა გაჩენილი, რაც იმას ნიშნავს, რომ ერთ დღეს მის (სამყაროს) არსებობასაც წერტილი დაესმება. ისლამში ამ მოვლენას ანუ სამყაროს დასასრულს „ყიამეთი“ ეწოდება. სხვანაირად რომ ვთქვათ, ყიამეთი, ეს არის სამყაროს სიკვდილი. ყველა ზეციური წიგნი გვამცნობს სამყაროს დასასრულის, იმქვეყნად ხელახლა გაცოცხლებისა და განკითხვის შესახებ.

ყიამეთის დაჯერება ისლამის რწმენის ექვსი პირობიდან ერთ-ერთია. იმქვეყნიური ცხოვრება ყიამეთით დაიწყება, რასაც თანამიმდევრულად მოჰყვება ხელმეორედ გაცოცხლება, განკითხვა, ადამიანების დაყოფა ორ ჯგუფად (სამოთხეში ან ჯოჯოხეთში შემსვლელები), მორწმუნე და მადლიანი ხალხი სამოთხეში შევა, ხოლო ურწმუნოები, ორპირები და ცოდვილები ჯოჯოხეთში დაიმკვიდრებენ ადგილს.

ამქვეყნად ადამიანებისთვის ზოგიერთი რამ უცნობია, მათ შორის არის ყიამეთის მოსვლის დროც. ჩვენ ვიცით, რომ ეს ერთ დღეს აუცილებლად მოხდება, თუმცა არ ვიცით როდის.

ყურანში ალლაჰი ასე მიმართავს შუამავალს: *„(მუჰამმედ) შენ გეკითხებიან საათ(ქვეყნიერების აღსასრულის) შესახებ, თუ როდის იქნება იგი..., უთხარი: „უეჭველად (ქვეყნიერების აღსასრულის) საათის შესახებ ცოდნა, მხოლოდ ალლაჰთანაა;“*

„რას გაიგებ, შესაძლოა, ყიამეთი სულ მალე მოხდეს.“ (ყურანი, სურა აჰზაბი, აიათი 63)

ერთ დღეს, ჯიბრილ მთავარანგელოზი, ადამიანის ფორმით, მუჰამმედ შუამავალთან მივიდა და შეეკითხა, თუ რას ნიშნავდა ტერმინები: „იმანი“, „ისლამი“ და „იჰსანი“; როდესაც შუამავალმა სამივე მათგანი განმარტა, ჯიბრილ მთავარანგელოზმა კიდევ ერთი შეკითხვა დაუსვა: „როდის მოხდება ყიამეთი?“ რაზედაც შუამავალმა ასე უპასუხა: *„ამ საკითხთან დაკავშირებით მოპასუხემ კითხვის დამსმელზე მეტი არაფერი იცის“*. ამით შუამავალმა ხაზი გაუსვა იმას, რომ ჯიბრილ მთავარანგელოზის მსგავსად, თვითონაც არ იცოდა, თუ როდის დადგებოდა ყიამეთი

გარდა ამისა, ზემოთმოყვანილ აიათში ნათქვამია იმის შესახებაც, რომ ყიამეთი შეიძლება სულ მალე მოხდეს, ამიტომ ადამიანები სათანადო მზადყოფნაში უნდა ვიყოთ, ისეთი გრძნობით უნდა ვიცხოვროთ, თითქოსდა ეს დღე ხვალ დადგება. თუკი ყურანისა და სუნნეთის მიხედვით ვიცხოვრებთ, ჩვენთვის საშიში არაფერი იქნება, რადგანაც ყიამეთის შემდეგ, მორწმუნე ადამიანთა სამყოფელი სამოთხეა, სადაც სამარადისო ნეტარება ელოდებათ. ამიტომ უნდა ვიცხოვროთ ისე და ვაკეთოთ ის, რითაც სამოთხეს დავიმსახურებთ, ხოლო ცოდვების გამო ალლაჰს პატიება შევთხოვოთ.

ურწმუნოებს, რასაკვირველია, არ სწამთ

ყიამეთის შესახებ და ასე ამბობენ: „ჩვენს თავზე ყიამეთი არ მოვა“. ყურანში ალლაჰი მათ ასე აფრთხილებს: *„უარყოფილებაზე თქვეს, ყიამეთი ჩვენზე არ მოვაო. უთხარი: „არა, თქვენ რომ გგონიათ არც ისეა, ვფიცავ ალლაჰს, ვინც იცის თვალთ უხილავის შესახებ, ყიამეთი თქვენზე აუცილებლად მოვა. ვერც ზეცაში და ვერც ხმელეთზე ცერცვისოდენა სიმძიმის საგნებიც კი მისგან ვერ გადარჩება. ყოველივე ამაზე უფრო მეტი და უფრო მცირე რაც არსებობს, ყველაფერი ნათლადაა ასახული ნიგნში.“ (სურა სებე, აიათი 3).*

ალლაჰი არის ყოვლისშემძლე და ყოვლისმცოდნე. სამყაროში ყოველივე არსებულის შესახებ ნათლადაა ჩანერილი ნიგნში, როგორც ამას აიათი გვამცნობს. ჩვენ ამ ნიგნს „ლევჰ-ი მახფუზს“ ვუწოდებთ. აბა, წარმოვიდგინოთ, რამდენი ინფორმაციის დატევა შეუძლია ადამიანების მიერ შექმნილ, მახსოვრობისთვის განკუთვნილ მყარ დისკებს, ალლაჰის გაჩენილი ნიგნი „ლევჰ-ი მახფუზი“ ვინ იცის რამდენ რამეს ინახავს, ჩვენთვის ცნობილსა თუ უცნობს...

საერთოდ, ყურანის მიხედვით, ხუთი რამ ადამიანისთვის უცნობია, ისინი მხოლოდ ალლაჰმა იცის, სურა „ლოყმანში“ ვკითხულობთ:

„ყიამეთის დრო მხოლოდ ალლაჰმა იცის, ალლაჰმა იცის როდის განვიმდება, ჩანასახში არსებული მხოლოდ მან იცის (გოგონაა თუ ბიჭი), არავინ იცის, თუ რას მოიგებს ხვალ და სად მოკვდება.“

მიუხედავად იმისა, რომ შუამავალმა არაფერი გვამცნო ყიამეთის დროსთან დაკავშირებით, მან განგვიმარტა ყიამეთის მოახლოების დიდი და პატარა ნიშნები:

ყიამეთის მოახლოების ზოგიერთი პატარა ნიშანი:

1. ადამიანები ერთმანეთს მაღალი შენობების კეთებაში შეეჯიბრებიან;
2. მდინარე ევფრათი დაშრება და მის ადგილას ოქროს აღმოაჩენენ;
3. მუსლიმები ერთმანეთს შეებრძოლებიან;
4. ისლამის მეცნიერება შესუსტდება და უცოდინრობა მოიმატებს;
5. მიწისძვრები გახშირდება;

6. დრო დაახლოვდება, დღე და ღამე გათანაბრდება;

7. მკვლელობათა რიცხვი გაიზრდება, ცილისმწამებლები გამრავლდებიან;

8. მეძავეები და მსმელები გამრავლდებიან, ქალების რიცხვი მოიმატებს, მამაკაცების მოიკლებს.

ყიამეთის დიდი ნიშნები:

მუჰამედ შუამავალმა ბრძანა: „ვიდრე ეს ათი რამ არ განხორციელდება, ყიამეთი არ მოვა:

1. დეჯჯალის გამოჩენა - ყიამეთის მოახლოებისას გამოჩნდება ერთი მატყუარა ადამიანი - დეჯჯალი, რომელიც ისლამისა და მუსლიმანების წინააღმდეგ დაიწყებს მოქმედებას, დედამინაზე შულისა და ბოროტების გავრცელებას შეეცდება...

2. დუჰანის (კვამლის) გამოჩენა - ქვეყანას მოიცავს რალაც კვამლი, რომელიც 40 დღე-ღამის განმავლობაში დარჩება, კვამლის შედეგად მორწმუნეები სურდოთი შეპყრობილებს, ხოლო ურწმუნოები მთვრალეებს დაემსგავსებიან...

3. დაბბეთულ არზის გამოჩენა - ქვეყნად გამოჩნდება რალაც არსება, რომელსაც „ხმელეთის ცხოველსაც“ უწოდებენ, ყურანის მიხედვით, ეს არსება ადამიანებს დაუწყებს მოწოდებას, ყურანის აითები არ ირწმუნოთო (სურა ნემლი, აიათი 82)

4. მზის დასავლეთიდან ამოსვლა - როდესაც ადამიანები დასავლეთიდან მზის ამოსვლას დაინახავენ, რწმენას ჯგუფურად მიიღებენ, თუმცა თუ მანამდე არ სწამდათ, აღარაფერი ეშველებათ.

5. ჰაზრეთი ისას ჩამობრძანება

6. იეჯუჯ მეჯუჯის გამოჩენა - ამქვეყნად გამოჩნდება უცნობი წარმომავლობის ადამიანთა ორი ჯგუფი, რომლებიც დედამინაზე ბოროტების, ცილისმწამების დანერგვას და ჭეშმარიტი სარწმუნოების შესუსტებას შეეცდებიან.

7. აღმოსავლეთში, დასავლეთსა და არაბეთის ნახევარკუნძულზე წარმოიქმნება უზარმაზარი ორმოები (ხმელეთის ზედაპირი ჩავარდება).

8. იემენიდან წამოვა საშინელი ცეცხლი.“

ქართველი მამლუქები

მამლუქებს (არაბ. مملوك „თეთრი მონა“) არამუსლიმური წარმოშობის, თეთრკანიან, მეომარ მონებს უწოდებდნენ. მამლუქთა სოციალური კატეგორია XI საუკუნის II ნახევრიდან, ეგვიპტეში გაძლიერდა, ხოლო XVIII საუკუნის დასაწყისიდან ერაყში.

ეგვიპტეში მამლუქთა ისტორია სულთან სალაჰ ალ-დინ იბნ აიუბის (1169-1193) სახელთანაა დაკავშირებული. პირველად მან დაიწყო თეთრკანიანი მონების, უმთავრესად თურქებისა და კავკასიელების დიდი რაოდენობით შეძენა, შეიარაღებულ რაზმებში ჩარიცხვა და დანიშნაულება. მონობიდან თავდასხნილი, თანამდებობასთან ერთად, მსხვილი მიწის ნაკვეთსაც იღებდა. ასე გაჩნდა მამლუქთა სამხრეთ-ფეოდალური კასტა, რომელმაც 1250 წელს ხელთ იგდო ძალაუფლება. ეგვიპტეს მამლუქთა 2 დინასტია განაგებდა: ბაჰრელთა (თურქული წარმოშობისა, განაგებდნენ 1250-1390) და ბურჯელთა (კავკასიელები, რომელთაც ზოგადად ჩერქეზებს უწოდებდნენ, განაგებდნენ 1383-1517). სახელმწიფოს უმაღლესი მმართველი იყო სულთანი. XIII-XIV საუკუნეებში ეგვიპტე ყველაზე ძლიერი სახელმწიფო იყო ახლო აღმოსავლეთში. მამლუქებმა წარმატებით მოიგერიეს თათარ-მონღოლთა თავდასხმები (აინ-ჯალუდის ბრძოლა 1260 წლის 3 სექტემბერი), განდევნეს ჯვაროსნები სირია-პალესტინიდან (1268). მამლუქთა ხანაში მოხდა მმართველობის სისტემის რეორგანიზაცია, გაუმჯობესდა ხელოვნური სარწყავი სისტემა, შეიმჩნეოდა კულტურის, განსაკუთრებით მეცნიერების აღმავლობა.

მამლუქები საქართველოდან

1453 წელს ოსმალებმა კონსტანტინეპოლი აიღეს. ჩერქეზ მამლუქთა სახელმწიფოს საფრთხე დაემუქრა, რაც მალე რეალობად იქცა. 1517 წელს „ფარაონთა ქვეყანა“ პორტამ დაიპყრო. შემდეგ ეგვიპტის მმართველ ფაშასაც სტამბოლი ნიშნავდა. ყივჩაღ და ჩერქეზ მამლუქთა მმართველობისას მცირე რაოდენობით ქართველი მამლუქებიც იყვნენ, მაგრამ სულთანი არც ერთი მათგანი არ გამხდარა. ყველაზე მაღალი პოსტი, რომელიც ქართველებს ეკავათ, ამირას თანამდებობა იყო. XVI ს-მდე საქართველოში ტყვეებით ვაჭრობა არ შეინიშნებოდა, მაგრამ დაუსრულებელი ბრძოლებით დასუსტებული ქვეყანა სამეფო სამთავროებად დაიშალა, რასაც XVI ს-ში ოსმალეთის მიერ ისტორიული მესხეთის დაკავება და მისი ახალციხის საფაშოდ ქცევა მოჰყვა. ოსმალებმა შავ ზღვაზე გასასვლელი ჩაკეტეს და ამით, ფაქტობრივად საქართველო გარე სამყაროს მოწყდა. უსასხროდ დარჩენილმა ქართველი ქრისტიანი ფეოდალების ნაწილმა ყმა-გლეხებით ვაჭრობა დაიწყო. ისინი ახალგაზრდებს, საქართველოს სხვადასხვა კუთხიდან იტაცებდნენ და სტამბოლის ბაზრებზე ჰყიდნენ. თავდაპირველად ტყვეები ჩრდ. კავკასიიდან ყირიმში გადაჰყავდათ. XVI ს-ის მიწურულს ევროპელი ავტორები წერდნენ, რომ ეგვიპტის მამლუქთა შორის ქართველებიც იყვნენ. XVII ს-ის ევროპელ ავტორთა და სხვათა ცნობებით იმ დროს, ქართველ თავად-აზნაურთა დახმარებით, საქართველოდან სამიდან ხუთი ათასამდე ტყვე გაჰყავდათ. თუ „მცირე“ რიცხვს, სამი

ათასს ავიღებთ, გამოდის, რომ სამშობლოს საუკუნეში სამასი ათას ახალგაზრდას სტაცებდნენ. XVI, XVII, XVIII ს-ებისა და XIX ს-ის პირველი ნახევრის ჩათვლით საქართველოდან სულ ცოტა ერთი მილიონი 13-14 წლის ჯანმგარი ვაჟი და ლამაზი გოგონა გაიყვანეს. აქვე უნდა გავიხსენოთ ირანიც, სადაც მრავლად იყო როგორც გადასახლებული (ფერეიდანი), ისე სპარსეთის ჯარში ძალით თუ ნებით მოხვედრილი ქართველები.

ოსმალეთის, როგორც ცენტრალური, ისე პროვინციული ელიტა ყიდულობდა ქართველ ახალგაზრდებს, ასწავლიდა მათ ცხენზე ჯდომას, ჯირითს, ცივი და ცეცხლსასროლი იარაღის ხმარებას და ზრდიდნენ პროფესიონალ სამხედროებად. XVII საუკუნის მეორე ნახევრიდან ქართველების რაოდენობა ოსმალეთის იმპერიაში მატულობს. ეს კარგად ჩანს როგორც ამავე საუკუნის მიწურულის, თურქი მოგზაურის, ევლია ჩელების ნაშრომიდან, ისე ოსმალური საგადასახადო რეესტრებიდანაც. XVII ს-ის ოსმალეთში დადასტურებულია ეთნიკური სოლიდარობის ფენომენი. სხვადასხვა ქვეყნიდან მოხვედრილი ტყვეები ერთმანეთისადმი გარკვეულ სოლიდარობას იჩენდნენ, რაც გამოიხატებოდა სხვა ეთნიკური ჯგუფების წინააღმდეგ ძალაუფლებისა და გავლენისათვის ბრძოლისას, ურთიერთმხარდაჭერასა და კავშირში. ერთი წარმომავლობის „ოსმალო“ მოხელეები და ჰარამხანაში მოხვედრილი ქალები, რომელთაც აერთიანებდათ საერთო კულტურა, ენა, ფასეულობები გვერდში ედგნენ ერთმანეთს. XVII-XVIII ს-ების ოსმალეთში ნათლად იკვეთება "დასავლელთა" (ბალკანეთისა და აღმ. ევროპის) და "აღმოსავლელთა" (ჩერქეზები, აფხაზები, ქართველები) ეთნიკური დაჯგუფებები. სოლიდარობა შეიმჩნეოდა როგორც ცენტრში, ასევე რეგიონებშიც.

XVIII ს-ის დამდეგს ვხედავთ ქართველ ამირებსა და ბეგებს, ანუ ბეიებს. ეგვიპტის პოლიტიკურ ასპარეზზე მათ შორის ყველაზე წარმატებული მუჰამედ ბეგ კატამიში იყო, რომელსაც მანამდე არნახული ძალაუფლება ჰქონდა. კატამიში იყო პირველი ქართველი მამლუქი, რომელმაც საკუთარი სახლი შექმნა. ასეთი სახლები მხოლოდ ძალზე ცნობილ პირებს ჰქონდათ. სოლიდარობის პრინციპიდან გამომდინარე ასეთი სახლები იქმნებოდა

არა ნათესაური, არამედ პატრონისადმი კუთვნილების ნიშნით. პატრონები ყიდულობდნენ ყმანცილებს და შვილებივით ზრდიდნენ. ბიჭებიც ძმებივით იზრდებოდნენ, თუმცა შემდეგ მათ შორის ორგულობაც ხდებოდა. მუჰამედ კატამიში შეთქმულებმა 1736 წელს მოკლეს.

ეგვიპტის მომდევნო მმართველი კადზალლის სახლის წარმომადგენელი იბრაჰიმ ქათხუდა იყო. შემდეგ ქვეყანას იბრაჰიმ და რიდვან ქათხუდების დუუმვირატი განაგებდა.

იბრაჰიმ ქათხუდასა და სხვა ქართული წარმომავლობის მამლუქთა შესახებ ცნობებს გვანდის ცნობილი ლეევანტელი მოგზაური სავიურა ლუზინიანი წიგნში "ოსმალეთის პორტას წინააღმდეგ ალი-ბეის აჯანყების ისტორია". ეს ნაშრომი, ელ ბეგ ალ-ქაბირს ეძღვნება და 1783-84 წწ-ში ორჯერ გამოიცა ლონდონში, 1784 და 1789 წწ-ში ბერლინსა და პეტერბურგში, ხოლო 1793 წ-ს თბილისში. ლუზინიანმა მნიშვნელოვანი და ზოგჯერ უნიკალური ცნობები შემოგვინახა მამლუქი ბეგების ქართული წარმომავლობის შესახებ, თუმცა დასავლელი მკვლევარები მის ცნობებს ნაკლებად ენდობიან. ჯეინ ჰასავეიმ, ამერიკელმა მამლუქოლოგმა ვრცელი ნაშრომი მიუძღვნა ქათხუდასა და კადზალლის სახლს, სადაც იბრაჰიმს ჯერ ქართველად, ბოლოს კი ოსმალოდ მოიხსნიებს. პროფ. გოჩა ჯაფარიძემ და ამერიკელმა ორიენტალისტმა კრესელიუსმა მნიშვნელოვანი წვლილი შეიტანეს, როგორც ლუზინიანის წიგნის, ასევე ქართველი მამლუქების შესახებ სწორი შეხედულებების ჩამოყალიბებისა და პოპულარიზების საქმეში. იბრაჰიმ ქათხუდამ გზა გაუხსნა ქართული წარმომავლობის მამლუქებს ეგვიპტის მმართველ ელიტაში. ის 1754 წ. გარდაიცვალა და მის შემდეგ ეგვიპტეს განაგებდნენ კადზალლის სახლის მამლუქები. მათ შორის ყველაზე მნიშვნელოვანი ალი ბეგ ალ-ქაბირი (1768-72 წწ.) იყო, რომელიც აუჯანყდა ოსმალეთის პორტას, რათა ეგვიპტე დამოუკიდებელ სახელმწიფოდ ექცია. მან ოსმალო ფაშა გააძევა ეგვიპტიდან და ოსმალური გარნიზონის ძალა მნიშვნელოვნად შეასუსტა. ალი ბეგ ალ-ქაბირი აფხაზეთიდან გახლდათ. დანიელი მოგზაური, კარსტენ ნიბური წერს, რომ მისი მამა, სახელად დავითი, მღვდელი იყო საქართველოდან. ■

ქორიკნობა და მისი უარყოფითი მხარეები

ძვირფასო მუსლიმებო! ისლამის რჯული ადამიანის სულში, გრძნობებსა და საქციელში ყველაზე მაღალი ზნეობის ჩამწერგავი და ამავე ზნეობის მუდმივად მასაზრდოებელი რელიგიაა. იგი უდიდეს მნიშვნელობას ანიჭებს საზოგადოების ჩამოყალიბებასა და ერთმანეთის მიმართ კეთილმეზობლურ დამოკიდებულებას. ყოველი კეთილი ქმედების მიზეზი ადამიანში არსებული რწმენაა, რომელიც მას თავის გამჩენთან აკავშირებს. მორწმუნეს თავისი გამჩენი უყვარს და თან ეშინია მისი რისხვისა და სასჯელის.

ყველა ადამიანი, ვისაც წილად ხვდა ბედნიერება, ზიარებოდა უდიდესი გამჩენის-ალლაჰის რწმენას, ვალდებულია, შეასრულოს მისივე ბრძანებები და მოერიდოს აკრძალულს, რომელთა შორის ერთ-ერთი ქორიკნობაა. ქორიკნობა ნიშნავს სხვა ადამიანის არასასურველ ფორმაში მოხსენიებას, დაბეზღებას, დაცინვას, ცილისწამებას ამა თუ იმ პიროვნებაში არსებული ფიზიკურ ნაკლოვნებებზე თუ მოუწონარ საქციელზე სახალხოდ საუბარს.

ერთმანეთისადმი განაწყენების, მტრობისა და შუღლის გამომწვევი მიზეზი ქორიკნობაა. ის არის მრავალი ოჯახის

უმიზეზოდ დანგრევის, მეზობლებისა და მეგობრების მტრად გადაკიდების მიზეზი. ქორიკნობის საფუძველი კი შური და ბოროტებაა, რომელიც მიზნად ისახავს შეურაცხყოფის სხვისი ღირსება, გაანადგუროს სხვისი ქონება, თანამდებობა და ავტორიტეტი.

ებუ ჰურეირა ასეთ ჰადისს გადმოგვცემს:

„წმინდა შუამავალმა თავის მეგობრებს ჰკითხა:

- იცით თუ არა, რა არის ქორიკნობა (ღიბეთი)?

- ალლაჰმა და შუამავალმა უფრო უკეთ იციან.- მიუგეს მათ

- ქორიკნობა სულიერი ძმის ისე მოხსენებაა, რომელიც ამ უკანასკნელისთვის მიუღებელი და მოუწონარია. თუ ეს თვისება მასში არსებობს, მაშინ მისი გამომწვეურება ქორიკნობაა და თუ არ არსებობს, მაშინ მას ცილი დასწამე, ეს კი ქორიკნობის უფრო მძიმე ფორმაა.- ბრძანა შუამავალმა.

ძვირფასო მუსლიმებო! ღეიბეთი ანუ ქორიკნობა ისე, როგორც ენით, ასევე შესაძლებელია გულით, თვალით, თვალ-

წარბის მოძრაობით, წერილობითა და სხვადასხვა ფორმის ქმედებებით გაკეთდეს, ჩამოთვლილთაგან რომელი ფორმაც უნდა იყოს, თუ ის გამიზნულია სხვის დასამცირებლად, ამა თუ იმ საქციელის დასაცინად და დასაბეზღებლად, ჭორიკნობად მიიჩნევა და ჰარამია.

გამჩენი ალლაჰი წმინდა ყურანში ასე ბრძანებს: **„მორწმუნენო, განერიდეთ ეჭვთაგან მრავალს, იმიტომ, რომ ზოგი ეჭვი დიდი ცოდვაა, ერთმანეთის ნაკლოვანებებს ნუ მოძებნით და ნურც ერთმანეთს დააბეზლებთ ზურგს უკან. თქვენგან რომელიმეს ესიაშოვნება ჭამოს მკვდარი ძმის ხორცი? ხომ შეგეზიზღათ? გეშინოდეთ ალლაჰისა, უეჭველად ალლაჰი შემწყალებელი და შემბრალეებელია.“** (სურა ჰუჯურათი, აიათი 12) სხვა აიათში კი ნათქვამია: **„ვაი, ყველა იმათ, ვინც ადამიანებს ზურგს უკან კილავს. და სხვადასხვა მოძრაობებით მასხრად იგდებენ.“** (სურა ჰუმეზე, აიათი 1)

თუ მეზობელი მეზობელზე განაწყენებულია, ამაში მთავარი ბრალი ჭორიკნობას მიუძღვის. საზოგადოებაში არსებული ყველა სახის უთანხმოების, დანაშაულისა და წარუმატებლობის მიზეზიც ჭორიკნობაა. შუამავალი ასე ბრძანებს: **„ენით მორწმუნენო, მაგრამ გულებში რწმენის არმქონე საზოგადოებავ! ფრთხილად იყავით, მუსლიმანები არ დააბეზლოთ, მათ ფარულ მხარეებს ნუ დაუწყებთ კვლევა-ძიებას, ვინც რჯულით ძმის ფარული მხარეების კვლევა-ძიებასა და გამოაშკარავებას შეეცდება, ალლაჰი მის ფარულ მხარეებსაც სააშკარაოზე გამოიტანს, და თუ ალლაჰმა მოისურვა ვინმეს ფარული მხარის სააშკარაოზე გამოტანა, მისივე ოჯახში გაანბილებს.“** (ეზუ დაუდ თირმიზი ტნ გვ30)

სხვა ჰადისში ასეა ნაბრძანები: **„როცა ცად ავმაღლდი, ერთ-ერთი ხალხის გვერდით გავიარე, ისინი სპილენძის ფრჩხილებით სახესა და მკერდს იხოკავდნენ. ჯიბრილს ვკითხე, თუ ვინ იყვნენ ისინი? მან მიპასუხა, ესენი ადამიანის ხორცის მჭამელნი არიანო, ანუ ჭორიკნები, რომლებიც ხალხის ნამუსსა და ღირსებას შეურაცხყოფდნენ.“**

წმინდა შუამავალი ასე ბრძანებს: „მას,

ვინც თავისი სულიერი ძმის ღირსებისა და ნამუსის დაცვის მიზნით ჭორიკნობას წინ აღუდგება, უზენაესი ალლაჰი საიქიოში ჯოჯოხეთისგან გადაარჩენს“.

მიუხედავად იმისა, რომ ჭორიკნობა ძალიან მძიმე ცოდვაა, არსებობს 5 მდგომარეობა, რომლის დროსაც ამა თუ იმ პიროვნების შესახებ გამოხატული აზრი ჭორიკნობად არ ითვლება.

1. არამტკიცე რწმენის მქონის, ალლაჰისა და შუამავალის აშკარად მონინალმდევის, ჭეშმარიტ გზას აცდენილის, ცოდვილისა და მჩაგვრელის საქციელის გამოაშკარავება ჭორიკნობა არ არის, ვინაიდან შუამავალი ასე ბრძანებს: **„ჭეშმარიტების გზას აცდენილის შესახებ საუბარი ჭორიკნობა არ არის“.**

2. ცუდი ქცევისა და შეთქმულებების მოწმის ადგილების გამოაშკარავება მუსლიმების გადარჩენისთვის.

3. იმ პიროვნების გამოაშკარავება, რომელიც ყოველგვარ ცუდს ჩადის.

4. სწავლულისთვის ცოდნის მიღების მიზნით შეკითხვის დასმა.

5. პიროვნების მოხსენება ამა თუ იმ ნაკლოვანებით, რადგან სხვაგვარად შეუძლებელია მისი ვინაობის დადგენა. მაგალითად, მაღალი, დაბალი, ბრმა, კოჭლი, ჭალა-რა და სხვა.

ძვირფასო მორწმუნეებო, ცუდ ჩვევათაგან ყველაზე უარესს ჭორიკნობას განვერიდოთ, თუ ვინმეს ვაწყენინეთ, მისგან პატიება ვითხოვოთ, ალლაჰის წინაშე მოვინანიოთ. თუ სიცოხლის მანძილზე სულ სხვა ვაბეზლეთ და სხვისი ნაკლოვანებები ვილაპარაკეთ, ხელში ცოდვების მეტი არაფერი შეგვრჩება, ჭკვიანი ადამიანი თავის ნაკლოვანებებზე ფიქრში, სხვაზე საჭოროდ დროს ვერ იპოვის.

წმინდა შუამავალი ბრძანებს:

„მუსლიმანო! ენას მოუარე, ოჯახს მიხედე, ჩადენილი ცოდვები ტირილით მოინანიე, პატიება ითხოვე.“ უზენაესმა ალლაჰმა მოგვითევოს ჩვენი ცოდვები! ამინ.!

ცნობილმა ამერიკელმა ფოტოგრაფმა ფოტოგრაფიკით ისლამი მიიღო

ცნობილმა ამერიკელმა ფოტოგრაფორტიორმა, ან უფრო სწორად რომ ვთქვათ, პაპარაცმა ნიკოლა ქვიინმა ისლამი მიიღო.

ის ნარკოტიკებით მოვაჭრე მშობლების ოჯახში დაიბადა. ქვიინის დედა ამ უკანონო საქმიანობის გამო დააპატიმრეს და 30 წელი მიუსაჯეს. ამის შემდეგ ნიკოლა ქვიინი, უფროს ძმასთან ერთად, ბიძას მიაშვილეს. აქ მას ცხოვრება ძალიან მძიმე პირობებში უწევდა. ის ყოველ კვირა დღეს ეკლესიაში დადიოდა და ასე გრძელდებოდა 17 წლის განმავლობაში. როდესაც მას 17 წელი შეუსრულდა, ერთ-ერთ კორპუსში ბინა დაიქირავა და დამოუკიდებლად დაიწყო ცხოვრება, თან სწავლობდა, თან მუშაობდა და ქირას იხდიდა. ქვიინი, პირველ ხანებში, ფოტო სტუდიაში ვიზაჟისტად მუშაობდა და დროს ფოტოების გადაღებასაც უთმობდა. სხვა ქალაქებში ფოტოსტუდიების გახსნამდე, ზუსტად ხუთი წელი, ქალაქ-ქალაქ დახეტიალობდა. როცა მიხვდა, რომ ხეტიალმა ძალიან დაღალა, დაღასში დაბრუნდა. აქ მან სტუდია შექმნა და ერთ-ერთ

ცნობილი სასტუმროს ბარში, პოპულარული პირების წვეულებებზე თავისი პროფესიული სამუშაო გააგრძელა.

ქვიინთან ერთად მსოფლიოში ცნობილი ფოტოგრაფორტიორები ჟუსტინ თიმბერლაიქი, ოუენ ვილსონი, და ქეით ჰუდსონიც იყვნენ. ქვიინს საშუალება ეძლეოდა მათთან ერთად ძალიან ბევრი ცნობილი ფეხბურთელისა და პოპ-ვარსკვლავისთვის გადაეღო ფოტოები. დროთა განმავლობაში მან იმ კლუბებსა და გართობის ცენტრებშიც დაიწყო ფოტოების გადაღება, სადაც ცნობილი პიროვნებები ხშირად იკრიბებოდნენ. მის მიერ გადაღებული ფოტოები დაღასის ყოველკვირეულ ჟურნალ-გაზეთებში ქვეყნდებოდა. მთელ მსოფლიოში ცნობილ ჟურნალ „ვოგში“ ფოტოების გამოქვეყნებამ მას უფრო გაუთქვა სახელი და სამეგობრო წრე მნიშვნელოვნად გაუზარდა. „ამის შემდეგ პოპულარული პირების ნებისმიერ წვეულებაზე შემეძლო წასვლა და ყველგან უფრო მეტ მეგობარს ვიძენდი, მეტისმეტად დეკოლტირებულ ტანსაცმელს ვიცვამდი,

დიდი რაოდენობით მაკიაჟს ვიკეთებდი. ძალიან პოპულარული გავხდი, უკვე ყველა ჩემთან იღებდა სამახსოვრო ფოტოებს და ფეისბუქში აქვეყნებდნენ. მეც სულ გართობაზე ვფიქრობდი და ცხოვრებაში მხოლოდ ერთი ვინმე, საკუთარი „მე“ მაინტერესებდა. -სინანულით იხსენებს ქვიინი.

„დროის გასვლასთან ერთად მოუსვენრობა დამეფულა, უკვე ვამჩნევდი, რომ პროფესიამ ცხოვრება და განსაკუთრებით სული შემინუხა, ის დღეები ჩემი ცხოვრების ყველაზე ცუდი პერიოდი იყო.

ერთ დღეს თიმბერლეიქთან ერთად წვეულებაზე წავედი, უამრავმა ხალხმა ჩემს ირგვლივ თავი მოიყარა. სამი ფოტო გადავიღე, აპარატი ჩამოვიხსენი და ვთქვი: „მეტი აღარ შემიძლია“, თავს ძალიან ცუდად ვგრძნობდი. უკვე ფოტოაპარატების ჩხაკუნის ხმაც კი ცუდად მხდოდა. ამის შემდეგ დავინყე ფიქრი იმაზე, თუ რა იყო ცხოვრებაში ლამაზი და გარშემომყოფთა საკეთილდღეოდ რას ვაკეთებდი? პასუხი მარტივია: „არაფერს“, მხოლოდ გართობის მოყვარული და მოქიფე ადამიანების ფოტოებს ვიღებდი. ისლამს იუთუბის წყალობით გავეცანი.

იმ ღამის წვეულების შემდეგ, საკუთარ თავს ვკითხე: „ვინ ვარ მე? რას წარმოვადგენ? ამ ქვეყანას რატომ მოვევლინე?“ ღამის კლუბებში ხმამაღალი მუსიკა და ხმაურიანი გართობის ყიფინი ყურში ჩამესმოდა, ძილს მიფრთხობდა. აი, მაშინ საკუთარ თავს ისევ ვკითხე: „რას ეტყვი დიად ღმერთს, როდესაც იძულებული გახდები, რომ მას ანგარიში ჩააბარო? ვაიმე, ღმერთო, რისი ახსნა შემიძლია, ვწუხვარ ღმერთო, მაგრამ ძალიან დაკავებული ვიყავი. გართობისა და ცეკვა-თამაშის გამო, შენზე ფიქრის დრო არ მრჩებოდა. არც ვინმეს დახმარების დრო მქონდა“.

სწორედ მაშინ, როდესაც ასეთი ფიქრებით ვიყავი გართული, ერთმა ამხანაგმა გამიზიარა ვიდეო და მიჩნია მეყურებინა. ეს ტეხასელი გამუსლიმებული მღვდლის, იუსუფ ესტესის გამოსვლა იყო. ის ამბობდა: „როდესაც დილით ვიღვიძებ, უკვე სიცოცხლის მნიშვნელობას უკეთ

ვგრძნობ“. ქვიინი იხსენებს: „ეჰ, რომ იცოდეთ, მისი სიტყვები როდენ სასიამოვნოდ ჩამესმა ყურში, ამის შემდეგ სამუშაოდან დაბრუნებისთანავე, ინტერნეტს ვრთავდი, მზის ამოსვლამდე საინტერესო ვიდეოებს ვეძებდი და ისეთ ადამიანებს ვუსმენდი, რომლებმაც ისლამი მიიღეს. მათგან ერთ-ერთი იუსუფ ისლამი გახლდათ. იუსუფ ისლამისა და ჩემი გამუსლიმების მიზეზები ძალიან ჰგავს ერთმანეთს. ვაიმე, ღმერთო! ბოლოს ვიპოვე, რასაც ვეძებდი. კარგად მახსენდება, თუ როგორ მითხრა ჩემმა ახლო მეგობარმა (ახლა უკვე ჩემმა ქმარმა): „ვინ არიან ის ადამიანები, რომლებსაც შენ მოსწონხარ? როგორი პიროვნებები არიან? ისინიც ხომ ისეთივე ადამიანები არიან, როგორიც შენ. ცხოვრებაში მხოლოდ საკუთარ თავზე ფიქრობენ და სხვა რაიმე იდეები არ გააჩნიათ“. ეს სიტყვები გულზე ძალიან მწარედ მომხვდა. თუმცა გარდატეხის პერიოდში ის ამხანაგი ყველაზე მეტად დამეხმარა. ერთ დღეს, ჩემს სახლთან ახლოს, ახალგამუსლიმებულთათვის დანიშნულ გაკვეთილებზე მინდოდა დასწრება. კარადაში შევიხედე, მინდოდა გაკვეთილზე წასასვლელად სათანადო ტანსაცმელი ამერჩია. აი, მაშინ კი გადავირიე. დეკოლტირებული და ვიწრო ჯინსის შარვლების გარდა, არაფერი მეზადა. ტირილი დავინყე. რა ცუდი ცხოვრებით ვცხოვრობდი. უდიდესი სირცხვილის გრძნობით, ტანსაცმლის გადაყრა დავინყე და ბოლოს 2007 წლის აპრილში ქელიმეი შეჰადეთი წარმოვთქვი და მუსლიმი გავხდი“.

ქვიინი გამუსლიმების შემდეგ ყოველთვის ირჩევდა სამუშაო სფეროებსა და ადგილებს. ძველ მეგობრებთან კავშირები არ გაუწყვეტია, თუმცა მათთან ერთად გასართობ კლუბებსა და კაფე-ბარებში აღარ დადის. დაქორწინდა. ქმრის მშობლების გასაცნობად, იორდანიაში წასვლისას, თავსაფარი დაიხურა. თავსაფრით საზოგადოებაში ყოფნა მას სულიერ სიმშვიდეს აძლევს. დალასში დაბრუნებისას ზოგჯერ სკოლებშიც დადის და ისლამის შესახებ გაკვეთილებს ატარებს. ■

ტულოს სიღბმიდან ოსმან ნური თათებში

წმინდა ისმაილი

ის მიეკუთვნება იმ შუამავალთა რიცხვს, რომელთა სახელებიც ყურანშია მოხსენიებული. მას „ზებიჰულაჰ“იც ეწოდება, რაც ალლაჰის მსხვერპლშესაწირავს ნიშნავს. ისმაილი გახდა ჯურჰუმის ტომის შუამავალი. ეს ტომი იემენიდან წამოვიდა და ჰიჯაზის მხარეში დასახლდა. სიტყვა „ისმაილი“ ალლაჰის მორჩილს ნიშნავს. მისი შესატყვისი ივრითზე ისმუელია.

წმინდა ისმაილი ჯურჰუმელების ბავშვებთან ერთად გაიზარდა. მათგან ისრის სროლა ისწავლა. ახალგაზრდობაში ამას ძალიან კარგად აკეთებდა.

მამის გარდაცვალების შემდეგ, ისმაილმა ჰაჯობის ღვთისმსახურების

აღსრულება გააგრძელა. პირველი, რაც გააკეთა, იყო ის, რომ ქაბას ფარდა ჩამოაფარა. უზენაესმა ალლაჰმა მას შუამავლობა უბოძა. ის, ჯურჰუმისა და ამალიქას ტომებთან ერთად, იემენის ტომების—მერიბისა და ჰადრანმევის მხარეების შუამავლად იქნა მოვლენილი. წმინდა ისმაილი მათ ერთი ღმერთის რწმენისკენ ორმოცდაათი წლის განმავლობაში უქადაგებდა. თუმცა მისი ძალიან ცოტა ვინმემ ირწმუნა. ისმაილი მოვალეობას მოთმინებითა და შეუპოვრად ასრულებდა.

ის, რომ წმინდა ისმაილი საკუთარი სიტყვის, ნამაზის შესრულებისა და ზეჟათის გადახდის ერთგული, ალლაჰის წინშე

კმაყოფილების მომპოვებელი შუამავალი იყო, აიათში ასეა ნაბრძანები:

„წიგნში ისმაილიც ახსენე, რადგან ის სამართლიანი ნები და შუამავალი იყო. ის თავის მიმდევრებს ნამაზის შესრულებას და ზეცათის გადახდას უბრძანებდა. ასევე იგი იყო ადამიანი, რომლისგანაც ღმერთიც კმაყოფილია.“ (სურა მერიემი, იათი 54, 55)

სასწაულები

1. ეკლიანი ნაკვეთის მწვანე მინდვრად გადაქცევა;
2. უნაყოფო ცხვრებმა, მისი ვედრების წყალობით, რძე მოიწველეს, ხოლო მათი მატყლი ძაფივით გახდა;
3. მისი ვედრების წყალობით სილა ფქვილად იქცა;
4. ზემზემი მის გამო გაჩნდა და განკითხვის დღემდე იარსებებს.

ის იყო ძალიან მომთმენი, სულგრძელი და ღვთის მორჩილი შუამავალი.

ღმერთის იმედად ყოფნა, მორჩილება და ჰაჯობა

როგორც კი ღმერთის იმედად ყოფნას, მორჩილებასა და ჰაჯობას ახსენებ, პირველი, ვინც გაგახსენდება, იბრაჰიმი და მისი შვილი ისმაილია, რადგან ჰაჯობა ის ღვთისმსახურებაა, რომელიც მათი გულწრფელი ქმედების შედეგად წარმოიშვა და ქვეყნიერების აღსასრულამდე გაგრძელდება.

ღმერთის იმედი (მორჩილება) ლექსიკურად დაყრდნობას, ნდობას, რწმუნების მიცემასა და რწმუნებულზე მინდობას ნიშნავს.

აიათებში ასეა ნაბრძანები:

„მორწმუნენი მხოლოდ ალლაჰის იმე-

დად უნდა იყვნენ!“ (სურა იბრაჰიმი, აიათი 11; სურა თევები, აიათი 51)

„თუ მორწმუნენი ხართ, მხოლოდ ალლაჰის იმედი გქონდეთ!“ (სურა მაიდე, აიათი 23)

وَمَنْ يَتَوَكَّلْ عَلَى اللَّهِ فَهُوَ حَسْبُهُ

„ვისაც ალლაჰის იმედი აქვს, ალლაჰი მისთვის საკმარისია!“ (სურა ტალაფი, აიათი 3)

ჰადისში კი ნაბრძანებია:

„თუკი თქვენ ალლაჰის იმედად იქნებით, ისევე გიბოძებთ სარჩოს, როგორც ჩიტებს, რომლებიც დილით მშვიერი გამოდიან და საღამოს მადღარნი ბრუნდებიან!“ (თირმიზი, ზუჰდი, 33)

უზენაესი ალლაჰი ასე ბრძანებს:

„ყოველგვარი საქმის შესახებ (უპირველესად) მათ (მორწმუნეებს) მოეთათბირე! კონსულტაციის შემდეგ, გადაწყვეტილებას რომ მიიღებ და განიზრახავ, (მხოლოდ) ალლაჰის იმედი იქონიე!“ (სურა ალი-იმრანი, აიათი 159)

უზენაესმა ღმერთმა ყველაფერი ყველაზე ლამაზი ფორმით გააჩინა და სისტემაში მოიყვანა. ამ სისტემის მოქმედება კანონებთანაა დაკავშირებული. საჭიროა, მის დაწესებულ კანონებსა და წესებს დავემორჩილოთ, ზომები მივიღოთ და ალლაჰის ძალას შევეფაროთ. მაგრამ ალლაჰი თუ ისურვებს, ბუნებრივის გარდა, სხვა კანონებსაც გაატარებს. ასე რომ:

წმინდა ადამი—მიწისგან, მისი ცოლი ევა კი—ადამის სხეულისგან შექმნა.

კანონის შესაბამისად, ადამიანები ქორწინდებიან და ისე მრავლდებიან. მხოლოდ წმინდა ისა, ამ წესიდან გამონაკლისის სახით, მამის გარეშე, წმინდა მარიამი-

სგან გააჩინა.

წმინდა იბრაჰიმი ნემრუდის ცეცხლში არ დაინვა. უზენაესმა ალლაჰმა ცეცხლს უბრძანა: „**ცეცხლო! იბრაჰიმისთვის გრილი და უსაფრთხო გახდი!**“

წმინდა მუსას კვერთხის შეხებით, ზღვა შუაზე გაუპო და მეორე ნაპირზე გასავლელი გზა გაუხსნა. ის და მისი ტომი ფარაონის ტირანიისგან იხსნა.

წმინდა უზეირს ასი წელი ეძინა, ისე იყო, როგორც მკვდარი; ამ ხნის განმავლობაში, მის თავთან დადებული საჭმელი გაფუჭებისგან დაიცვა, მისი მკვდარი ვირი, მასთან ერთად, ხელახლა გააცოცხლა.

გამოქვაბულის მეგობრები (ასჰაბი ქეჰფი) და მათი ძალი „ყიტმირი“ სამასი წლის განმავლობაში დააძინა, საკვებისა და წყლის გარეშე არსებობის საშუალება მისცა.

თუ უდიდესი ღმერთი ისურვებს, ადამიანი წყალზე გაივლის, ჰაერში ფრთების გარეშე გაფრინდება. ბევრ რამეს თვალისთვის უხილავს ხდის, მაგრამ გულებს საკუთარი ნათელით გაანათებს და სულიერი თვალის მდგომარეობაში მოჰყავს. ამგვარად, გული გულს აჩვენებს იმას, რასაც თვალი ვერ ხედავს.

ყურადღება უნდა მივაქციოთ იმას, რომ:

წმინდა იბრაჰიმის ცეცხლში დაუნველობის მაგალითად აღება და ვილაცის მიერ საკუთარ თავზე ანალოგიური შედეგის ლოდინი, უმეცრება იქნება.

მევლანა ამ საკითხს ასე განმარტავს:

„ალლაჰის გზაზე ცეცხლში შესვლა არსებობს. მაგრამ ცეცხლში შესვლამდე უნდა გამოარკვიო, იბრაჰიმის თვისება გახასიათებს თუ არა! ვინაიდან ცეცხლი შენ

კი არა, იბრაჰიმისნაირებს ცნობს და არ წვავს!“

მოკლედ, ადამიანის მხრიდან საკუთარი თავის სრულყოფილად ჩათვლა და ალლაჰის მეგობრებთან შედარება აშკარა უმეცრებაა. ასეთ პიროვნებას, სავალალო დასასრულის მეტი, არაფერი ელოდება.

ჩვენი მოვალეობაა, შესაძლებლობების ფარგლებში ზომები მივიღოთ, გამოსავალი მოვძებნოთ და საბოლოოდ ალლაჰის იმედით აღვსილნი, მას შევეფაროთ!

მცდელობის გარეშე ღმერთის იმედად ყოფნა ალლაჰის შუამავალმა აკრძალა:

ერთმა ბედუინმა ჰკითხა:

„ალლაჰის შუამავალო! აქლემი დავაბა თუ ღმერთის იმედად დავტოვო?“

შუამავალმა უპასუხა:

„აქლემი დააბი, ღმერთის იმედი ამის შემდეგ გქონდეს!“ (თირმიზი, ქიამეთ, 60)

ხალიფა ომერს არ უნდოდა არმია დამასკოში შეეყვანა, რადგან იქ ეპიდემია იყო გავრცელებული. მეთაურმა აბუ უბეიდე იბნ ელჯერრაჰმა ჰკითხა:

„ხალიფა! ალლაჰის ბედისწერას გაურბიხარ?“

წმინდა ომერმა უპასუხა:

„დიახ, ჩვენ ალლაჰის ერთი ბედისწერიდან მეორისკენ გავრბივართ!“ (იხ. მუსლიმი, სელამი, 99)

წმინდა ჰადისში ნაბრძანებია:

„თუ თქვენ გაიგონებთ, რომ სადმე შავი ქირია გავრცელებული, იქ არ წახვიდეთ!“ (მუსლიმი, სელამი, 100)

ორივე სამყაროში მორწმუნის დამხმარე ალლაჰია. ვინც ალლაჰის იმედად იქნება, ის მისთვის საკმარისია. თუნდაც პიროვნება

ნება და თუნდაც საზოგადოება სიმშვიდესა თუ ბედნიერებას მხოლოდ ღმერთთან დაბრუნებით, მისთვის დახმარების თხოვნით და მასზე მინდობით მოიპოვებს.

მორჩილების არაბული შესატყვისია — „თესლიმეითი“, რომელიც მომდინარეობს სიტყვიდან „სელიმე“, რაც ქედის მოხრას, თავს დამტყდარი მოვლენების პროტესტის გარეშე მიღებასა და სამშვიდობოს გასვლას ნიშნავს.

სწორედ, იბრაჰიმზე, რომელსაც გულში ალლაჰის გარდა სხვა არავისზე ფიქრობდა, ანგელოზებმა თქვეს:

„ღმერთო! იბრაჰიმს შვილი ჰყავს, სული და ქონება აქვს! შენი მეგობარი როგორ შეიძლება იყოს?!“

უზენაესმა ალლაჰმაც მას ქონებით, შვილითა და სულით გამოცდა მოუწყო და ანგელოზებს აჩვენა, რომ ის სრულიად იყო მასზე მინდობილი. ამ მორჩილებისა და ნდობის წყალობით სულს, ქონებასა და შვილს უდიდესი ღმერთის გზაზე მისთვის არავითარი დაბრკოლება არ შეუქმნია, რადგან იბრაჰიმის ენა მისი გულის თარჯიმანი იყო და მუდამ ამბობდა: **„ვიქმენ მუსლიმი (მორჩილი) სამყაროთა ღმერთისა!“** (სურა ბაყარა, აიათი 131)

ეს გამოცდები და მათი შედეგები ყველა მორწმუნისთვის მაგალითად უნდა იქცეს.

ჰაჯობა, წმინდა იბრაჰიმისა და ისმაილის მხრიდან ღმერთის იმედის ქონისა და მორჩილების სიმბოლოა. ის ადამიანს ადამიანური თვისებებისგან ათავისუფლებს და სულიერების კლიმატში, მორჩილებითა და გამჩენისადმი ნდობით შეჰყავს. ჰაჯობა ღმერთის სიყვარულით აღვსილი გულის მონა-მსახურეობრივი მოვალეობაა. როდესაც ჰაჯობის ღვთისმსახურებისას ადამიანი იჰრამს ჩაიცვამს, ამქვეყნიურობისგან სავსებით თავისუფლდება და მისი

გული მხოლოდ ღმერთისადმი ვედრებითაა დაკავებული. ამგვარად, ადამიანი სრული ნდობით გამჩენზეა მიჯაჭვული. ამის შესახებ უზენაესი ალლაჰი ყურანში ბრძანებს:

„ჰაჯობა (დრო) განსაზღვრულ თვეებშია. ამ მდგომარეობაში მან, ვინც ამ თვეებში (იჰრამს ჩაიცვამს და მიზანს დაისახავს) ჰაჯობას (თავისთვის) ფარდად გახდის, უნდა იცოდეს, რომ ჰაჯობისას ქალთან მიახლოება, ცოდვის ჩადენა და ჩხუბი არ არსებობს. თქვენ, სიკეთის სახელით რასაც აკეთებთ, ალლაჰმა იცის... (თქვენთვის მგზავრობისას საჭირო) საგზალი, უსაფრთხო, ყველაზე სასიკეთო საგზალი ღვთისმოშიშობაა. ვისაც ჭკუა გაქვთ, (მხოლოდ) ჩემი გეშინოდეთ და გაფრთხილდით!“ (სურა ბაყარა, აიათი 197)

აქედან ჩანს, რომ, როცა ადამიანს იჰრამი აცვია, ერთი ბალახის მოგლეჯა, ერთი თმის ბენვის ამოძრობაც კი არ შეიძლება. ნადირობა, სექსობრივი კავშირი, ღმერთის ბრძანებებისა და აკრძალვების მიმართ დაუმორჩილებლობა და ჩხუბი არ შეიძლება. იმის გამო, რომ ისინი ღმერთის მიერაა გაჩენილი, ყველა არსებისადმი, გულისხმიერება უნდა გამოვიჩინოთ.

ჰაჯობის ღვთისმსახურებაც გვიჩვენებს, რომ ცოდვების მიტევება მხოლოდ ვედრების, ღმერთის იმედად ყოფნისა და მასზე მინდობის შემდეგ შესრულებული ღვთისმსახურებების მაღლით განხორციელდება.

ღმერთო ჩვენო! წილად გვარგუნე ბედნიერება, შენდამი უსაზღვრო ნდობითა და მორჩილებით განმსჭვალულებმა ვიცხოვროთ! მხოლოდ შენ გახდი ჩვენი თავშესაფარი! წილად გვარგუნე მგრძნობიარე გულით ჰაჯობის შესრულების ბედნიერება! ■

რატომ სრულებს ნამაზი მხოლოდ არაბულ ენაზე?

ცნობილია, რომ მუსლიმი ნამაზს არაბულ ენაზე ასრულებს. სურები ყურანიდან და განსაზღვრული ვედრებები ნამაზში ასევე არაბულ ენაზე იკითხება. არა მარტო არაბები, არამედ სხვა ხალხების წარმომადგენლებიც იმ შემთხვევაშიც კი, თუ მათ ერთი არაბული სიტყვის მნიშვნელობაც კი არ იციან, ნამაზს არაბულ ენაზე ასრულებენ. ასე მოეწყო ჯერ კიდევ ალლაჰის შუამავლის სიცოცხლეში და ასე მოვიდა ჩვენამდე, იმისგან დამოუკიდებლად, თუ რომელია მუსლიმანის ენა და ეროვნება.

შეიძლება მოგვეჩვენოს, რომ თუ ადამიანი გამჩენს მშობლიურ, უფრო გასაგებ ენაზე მიმართავს, ეს მისთვის უკეთესი იქნება. მაშინ მთელი მსოფლიოს ყველა მუს-

ლიმანი ნამაზს თავის ენაზე შეასრულებდა.

პირველი, არსებობს ამის სულიერი მიზეზი. ყურანში (აჰზაბი, აიათი 5) წმინდა შუამავლის ცოლები „ყველა მართმორწმუნის დედებად“ არიან წოდებულნი. ისინი არაბულ ენაზე საუბრობდნენ, ამიტომ მათი ენა ყველა მუსლიმისთვის მშობლიურია და ნამაზის შესრულება „მშობლიურ“ ენაზე ლოგიკურია.

ეს არგუმენტი, შესაძლოა, ყველას ვერ დაარწმუნებს. უფრო ძლიერ მტკიცებულებას, შესაძლებელია, წარმოადგენდეს ის, რომ ყურანი უზენაესი ალლაჰის სიტყვაა. ყურანში ნაბრძანებია, რომ მისი კითხვა მაღლია. სულიერი თვალსაზრისითაც ეს

ნათელ მტკიცებულებას წარმოადგენს. მორწმუნე კითხულობს რა გამჩენის მიერ ზეგარდმოვლენილ წმინდა წიგნს, მას უახლოვდება. გამჩენის სიტყვა როგორც გამტარი, რომელშიც ელექტრული დენი გადის, მისკენ მიმავალი გზაა. გზა უზენაესი გამჩენისკენ — ნებისმიერი ადამიანის მთავარი მიზანია. ღვთიური სიტყვა არაბულ ენაზე გარდმოვლინდა. როგორი კარგიც უნდა იყოს თარგმანი, ის მაინც ადამიანის სიტყვად დარჩება და ამ სახით ვერ შეძლებს სულიერ გზაზე გამცილებლის მოვალეობის შესრულებას.

იმათ, ვისთვისაც უფრო უბრალო და ნათელი მიზეზებია საჭირო, შეგახსენებთ, რომ ნამაზსა და ვედრებას შორის არსებობს არსებითი სხვაობა. ვედრებაში მუსლიმს, რომელიც გამჩენს მიმართავს, შეუძლია ითხოვოს რაც უნდა და რა ენაზეც უნდა, ნებისმიერ მდგომარეობაში, ანუ, არავის შეუძლია მიუთითოს მას, როგორ და რა ითხოვოს. ვედრებისგან განსხვავებით, ნამაზი კოლექტიურ ხასიათს ატარებს. კოლექტიური ნამაზის შესრულების დროს დაცული უნდა იყოს ყველა მონაწილის სურვილები და მოთხოვნები. ალლაჰის შუამავლის სუნნეთში არის მითითებული იმაზე, რომ კოლექტიურობა ნამაზის პრინციპად გვევლინება. უპირატესობა ყოველთვის კოლექტიურ ნამაზს უნდა მიეცეს. ორმა მუსლიმანმაც კი ნამაზი ერთად უნდა შეასრულოს, თუ ნამაზის დროს სხვა მუსლიმანებიც მოვლენ, ისინიც იმამს უნდა მიჰყვნენ. განვიხილოთ კოლექტიური ნამაზის სხვა მხარეებიც.

ისლამი რომელიმე საზოგადოების, ეროვნების, ადგილის რელიგია ყოფილიყო, ბუნებრივია, რომ ამ რელიგიაში გამოყენებული იქნებოდა მათ განკარგულებაში არსებული საშუალებები (მაგალითად ენა). ახლა მუსლიმები ასობით ეროვნების წარმომადგენლები არიან, რომლებიც სხვადასხვა ენებზე ლაპარაკობენ და ყველაზე განსხვავებულ ადგილებში ცხოვრობენ. დავუშვათ, მუსლიმი არაბი ჩინეთში გაემგზავრა, ამასთან მან ჩინური სავესებით არ იცის. როდესაც ადგილობრივი მცხოვრებლისგან რაღაც „ჩან ჩუ ჩინის“ მსგავსს გაიგონებს,

ბუნებრივია, ვერაფერს გაიგებს და არ ეცოდინება, რაზე მიდის საუბარი. მაგრამ თუ ეს საუბარი ჩინურ ენაზე ეზანის სიტყვები და ჯუმა ნამაზისკენ მოწოდება იქნება, მაშინ ჩასული მას გამოტოვებს და ასეთივე „წარმატებით“ შეუძლია, სხვა ნამაზების გამოტოვებაც. ამასთან უნდა აღინიშნოს, რომ ჩინურ მეჩეთებს მინარეთები არ აქვს და ისინი არ ჰგავს საფრანგეთის, დიდი ბრიტანეთის ან აღმოსავლეთის მეჩეთებს. თუ მუსლიმანი ჩინელი სხვა ქვეყანაში წავა, იგივე პრობლემას შეეჯახება. თუ ისიც და

უნდა გვახსოვდეს, რომ ამჟამად ისლამის გარდა, არცერთ რელიგიას წმინდა წიგნის ორიგინალური ტექსტი არ აქვს. უზენაესი გამჩენის მიერ ზეგარდმოვლენილი ტექსტი მხოლოდ ყურანშია უცვლელად შენარჩუნებული.

სხვა მუსლიმანებიც ნამაზს თავიანთ ენებზე შეასრულებენ, ისინი ერთმანეთს ველარ გაუგებენ. ამიტომ, საყოველთაო რელიგიას საერთო საფუძველი უნდა ჰქონდეს. სიტყვები, რომლებიც ეზანისა და ნამაზის დროს იკითხება, ნამაზის შესრულების თანმიმდევრობა სწორედ ამ საფუძვლის შემადგენლად გვევლინება.

არ უნდა უარყოთ ადამიანის არც

აღსანიშნავია, რომ არცერთ მუსლიმანს არ შეუძლია ისეთი პატივისცემა განიცადოს ყურანის თარგმანის მიმართ, როგორც უზენაესი გამჩენის მიერ მისი შუამავლისთვის ზეგარდმოვლენილი ორიგინალის მიმართ. ეს იმიტომ, რომ თარგმანა განხორციელებულია უბრალო ადამიანის მიერ, ხოლო ორიგინალი გარდმოვლინა ალლაჰის მიერ შეცდომებისგან დაცულ წმინდა შუამავალს

ისეთი ფსიქოლოგიური თვისება, როგორიცაა ყოველივე უცხოთ მიმართ ნეგატიური დამოკიდებულება. ყოველდღე ადამიანის ირგვლივ ხდება პოლიტიკური, ეროვნული და პირადული მოვლენები. სხვადასხვა მიზეზის გამო, მას შეუძლია, უარი თქვას იმ ნამაზთან შეერთებაზე, რომელიც უცხო ენაზე სრულდება (მაგალითად, ფრანგმა შესაძლოა, უარი თქვას იმ ნამაზთან მიერთებაზე, რომელიც ინგლისურად, გერმანულად ან რუსულად სრულდება). არაბული ენა, რომელიც ყურანის და სუუნეთის ენაა, მუსლიმის ცნობიერებაში განსაკუთრებულ ადგილს იკავებს და განსაკუთრებულ პატივისცემას იწვევს. არაბულ ენას, რომელზეც ნამაზი სრულდება, მუსლიმი ეკიდება არა როგორც არაბების ენას, არამედ როგორც ალლაჰის შუამავლის, „ყველა მათლმორნმუნის დედების“ ენას, რომელიც არჩეულია გამჩენის მიერ თავისი ბრძანებებისა და რჩევების ზეგარდმოსავლენად.

ეს ხელს უწყობს ერთმორნმუნეთა შორის ერთობისა და ურთიერთდახმარების განმტკიცებას.

მაგალითის სახით შეიძლება მოვიყვანოთ საეთაშორისო ყრილობები, კონგრესები. გაეროს კონფერენციებზე არ შეიძლება ნებისმიერ ენაზე საუბარი იმიტომ, რომ მიზანი—სხვებისთვის საკუთარი თვალსაზრისის ახსნაა. ამიტომ გაეროს მუშაობაში არის ვალდებულება, ილაპარაკო იმ ენებზე, რომლებიც ოფიციალური სახით არის არჩეული. ამ წესისთვის წინააღმდეგობის გაწევა არავის შეუძლია. საერთო სარგებლის მისაღწევად პირადი სარგებლის შეწირვა არის საჭირო, სხვანაირად ვერავინ მოიგებს.

მნიშვნელოვანია ამ საკითხის მეორე მხარეც. არცერთ თარგმანს ორიგინალის ადგილის დაკავება არ შეუძლია. მაგალითად, ამჟამად არსებობს ფრანგულ ენაზე (ისევე, როგორც სხვა ენებზე) ყურანის მრავალი თარგმანი. მაგრამ დროთა განმავლობაში სულ ახალ-ახალი თარგმანები ჩნდება. მთარგმნელები წინა ნაშრომებში ნაკლოვანებებს პოულობენ და ახლიდან

გადათარგმნას დაგროვილი გამოცდილების გათვალისწინებით ცდილობენ. ეს არა მარტო ფრანგული, არამედ ნებისმიერი სხვა ენისთვისაც დამახასიათებელია. ასე, რომ რა არის უკეთესი? თარგმანი თუ ორიგინალი?

უნდა გვახსოვდეს, რომ ამჟამად ისლამის გარდა, არცერთ რელიგიას წმინდა წიგნის ორიგინალური ტექსტი არ აქვს. უზენაესი გამჩენის მიერ ზეგარდმოვლენილი ტექსტი მხოლოდ ყურანშია უცვლელად შენარჩუნებული.

მიუხედავად იმისა, რომ ყურანის სტილი პროზას გვაგონებს, ის შეიცავს ლექსის ისეთ თვისებას და დიდებულებას, როგორებიცაა რიტმი, მუსიკა, ფორმა. ყველაფერი ეს ერთმანეთში იმ ხარისხამდე იღვრება, რომ თუნდაც ერთი ასოს დამატება ან მოშორება ლექსის სტროფს აკნინებს. ერთხელ ჩემთან ფრანგი მუსიკოსი მოვიდა, რომელსაც ისლამი ახალი მიღებული ჰქონდა და მითხრა, მას ეჩვენება, რომ ყურანში რაღაც ნაკლოვანების მსგავსი ნახა. ნაიკითხა რა სურა „ნასრის“ ნაწყვეტი „ფიი დინილლაჰი ეფვაჯა ფესებბიჰ“, მან მიიჩნია, რომ ეს მუსიკალურ რიტმს არ შეესაბამებოდა. მაშინ მე, რომელსაც ამ სფეროში არასაკმარისი ცოდნა მქონდა, მას ვუთხარი: „ამ ადგილის სწორი ნაიკითხვა არის არა ფიი **„დინილლაჰი ეფვაჯა ფესებბიჰ“**, არამედ **„ფიი დინილლაჰი ეფვაჯა ფასაბიჰ“**. როდესაც ეს ჩემმა მეგობარმა მუსიკოსმა და პოზიტიურად განწყობილმა მკვლევარმა გაიგონა, ნამოიძახა: „თქვენი წყალობით ჩემი რწმენა განვაახლე, ახლა ყურანის ამ ადგილზე ვერანაირ ნაკლოვანებას ვხედავ“. ყურანის პროზა მის პოეტურობასთან არის შეფარებული. ვინ მოინდომებს, გრანდიოზული და შესანიშნავი უბრალოზე გაცვალოს?

ნამაზის შესრულების დროს მუსლიმანები ფრაზების მცირე რაოდენობას იყენებენ. თავიდან ეზანს და ყაამეთს კითხულობენ. ნამაზში წარმოითქმება: „ალლაჰუ ექბერ“, „სუბჰანე რაბბიელ ლაზიმ“ „სუბჰანე რაბბიელ ელლა“, იკითხება სურა „ფათიჰა“ (7 აიათი) და სხვა სურები, თეშე-

ჰუდი და სხვა ვედრებები. ყველა ტექსტის დატევა ერთ გვერდზე შეიძლება. ისინი ყველა ქვეყნის მუსლიმანების ენაში იმ დონემდე შევიდა, რომ დამწყებ მუსლიმანსაც კი შეუძლია ადვილად და სიძნელის გარეშე გაიგოს მათი მნიშვნელობა და მაშინ მუსლიმანის მიერ შესრულებული ნამაზი მექანიკური აღარ არის.

მიმაჩნია, რომ არცერთ მუსლიმანს არ შეუძლია ისეთი პატივისცემა განიცადოს ყურანის თარგმანის მიმართ, როგორც უზენაესი გამჩენის მიერ მისი შუამავლისთვის ზეგარდმოვლენილი ორიგინალის მიმართ. ეს იმიტომ, რომ თარგმნა განხორციელებულია უბრალო ადამიანის მიერ, ხოლო ორიგინალი გარდმოეცვლინა ალლაჰის მიერ შეცდომებისგან დაცულ წმინდა შუამავლს.

არაბული ენის გასაოცარ თავისებურებას წარმოადგენს ის, რომ ეს ენა და დამწერლობა 15 საუკუნის განმავლობაში არ შეცვლილა. ადამიანები, რომლებსაც არაბული გაზეთებისა და რადიოს ენა ესმით, ყურანის ენასაც გაიგებენ. შეიძლება თუ არა, რომ იმ რელიგიის ენა, რომელიც უკანასკნელმა შუამავალმა და უზენაესი ალლაჰის შუამავალთა ბეჭედმა მოიტანა, ოდესმე მოძველდეს?

ერთხელ, უნივერსიტეტის ერთმა სტუდენტმა დაიჟინა იმის გაგების მნიშვნელობაზე, რაც ნამაზის დროს იკითხება. მე მას ვუთხარი: „მოდით, ნებას მოგცემთ, რომ ნამაზი მშობლიურ ენაზე შეასრულოთ და თქვენ შემპირდებით, რომ ამას გააკეთებთ“. მან კამათი მაშინვე შეწყვიტა და ამასთან დაკავშირებით ჩემთვის აღარ მოუმართავს. სხვა სიტყვებით, ის ადამიანები, რომლებსაც რწმენისა და თაყვანისცემის ნაციონალიზაცია უნდათ, სინამდვილეში თაყვანს არ სცემენ. ასეთ ადამიანთაგან უმრავლესობა ასეთია. მუსლიმს არ უღირს, ყურადღება მიაქციოს ურწმუნო და პრაქტიკაში არაფრისგამკეთებელი ადამიანების სიტყვებსა და რჩევებს. ■

თარგმნა: ლევან გურგენიძე

რა შემთხვევაში ითვლება ნიქაპი მოშლილად?

რა სიტყვებისა და ქმედებების შემდეგ ითვლება ქორწინება (ნიქახი) ჩაშლილად, რის შემდეგაც, ნიქახის გაუკეთებლად, მეუღლეებს ერთმანეთთან ცხოვრება აღარ შეუძლიათ?

ისლამი სრულყოფილი რელიგიაა. ის ზოგიერთ საკითხში ხუმრობას გამოიყენებს. ამათგან ერთ-ერთი განქორწინების თაობაზე ცოლ-ქმრის ერთმანეთში ხუმრობაა. ისლამის რელიგია ქორწინებას დიდ მნიშვნელობას ანიჭებს და რამდენადაც დასაშვებია უნდა იყოს განქორწინება, ის მაინც მოუწონარი ქმედებათაგანია.

მამაკაცი ზოგჯერ ხუმრობით ან გაბრაზების დროს ცოლს ეუბნება: „მამაშენის სახლში წადი“, „მე შენ გაგცილდი“, „სახლიდან წადი“, „ჩემი ცოლი აღარ ხარ“, და ამის მსგავს სიტყვებს. ასეთი სიტყვები მუსლიმს არ შეეფერება. ისლამში ქმარს ცოლისთვის სიტყვა „გამშორდის“ თქმის უფლება მხოლოდ სამჯერ აქვს.

ამ სიტყვის ერთხელ თქმის შემდეგ, ცოლ-ქმარს ოთხი თვე და ათი დღის ვადა აქვთ იმაზე დასაფიქრებლად, უღირთ თუ არა ერთმანეთთან ცხოვრება. თუ ზემოთ აღნიშნული დროის გასვლის შემდეგ მათ გადაწყვიტეს ერთმანეთთან დაბრუნება, ნიქაპი აუცილებელია. მაგრამ თუ ამ ვადის გასვლამდე, ბოლო დღესაც კი, ერთმანეთთან შერიგება გადაწყვიტეს, ნიქაპის გაკეთება საჭირო აღარ არის.

თუ ქმარმა ცოლს სიტყვა „გამშორდი“ სამჯერ უთხრა, მაშინ მას ამ ქალზე ხელმეორედ დაქორწინების უფლება მანამდე არ აქვს, სანამ ის სხვა მამაკაცზე არ გათხოვდება და ახალ ქმარს საკუთარი ნებით არ გაეყრება.

ქმარი სახლში ნასვამი მოდის და სულ „გაგცილდი“-ს და მსგავს სიტყვებს მეუბნება. ამის შემდეგ ნიქაპის გაახლება მესაჭიროება თუ არა?

ძვირფასო მკითხველო! ისლამი არასრულწლოვნებსა და სულიერ ავადმყოფებს არაფერს ავალებს და ქმედებებზე პასუხს არ თხოვს. მაგრამ რაც შეეხება იმ ადამიანს, რომელსაც ალკოჰოლი აქვს მიღებული, ის სულიერად ჯანმრთელი და ზრდასრულია, თუმცა ამ მდგომარეობაში მხოლოდ თავისი დაუდევრობის წყალობით აღმოჩნდა და ამიტომ მის მიერ წარმოთქმულ სიტყვებს არავითარი ძალა აქვს. მაგრამ, თუ გამოფხიზლების შემდეგ იგივე აზრზე დარჩება, ხოლო შემდეგ, ოთხი თვისა და ათი დღის განმავლობაში მეუღლეები შერიგებას გადაწყვიტენ, ნიქაპის გაკეთება აუცილებელია.

ქმარი რამდენიმე წელი სახლიდან იყო წასული, საერთოდ აღარ მიკავშირდებოდა, ამიტომ გარდაცვლილი მეგონა. რამდენიმე წლის შემდეგ ოჯახში დაბრუნდა. ამ შემთხვევაში ნიქაპის გაახლება საჭიროა თუ არა?

ქმრის გარდაცვალების ან დაკარგვის შემთხვევაში განსაზღვრული ვადის გასვლის შემდეგ, დედაკაცს შეუძლია, გათხოვდეს. მაგრამ თუ ქმრის შესახებ არაფერი იცოდით და მაინც მას ელოდებოდით, ამ შემთხვევაში რა დროც უნდა გავიდეს, ნიქაპის გაკეთება საჭირო აღარ არის.

ყველა მუსლიმს ვთხოვ, დაკვირვებით ისაუბროს და ნუ გამოიყენებს ისეთ სიტყვებს, რომელიც ქორწინებას საფრთხით დაემუქრება. ■

ბავშვები ღვთიუბი ამანათუბი ატიან

უზენაესმა ალლაჰმა ძალიან ბევრი რამ ამანათის სახით გვიბოძა, აქედან ერთ-ერთი შვილებია. ისლამის რწმენის მიხედვით მუსლიმთა ოჯახებში ქალიშვილი დაიბადება თუ ვაჟიშვილი ამას მნიშვნელობა არ აქვს, რადგან მათ საზოგადოებაში ერთნაირი ადგილი უკავიათ, მაგრამ სამწუხაროდ ის საზოგადოება, რომელიც 21-ე საუკუნეშიც კი უმცირესის მორევშია ჩაძირული, ამ ფაქტს ასე არ უყურებს და მათი შეხედულება ქალისა და მამაკაცის თანასწორობის შესახებ, ამჟამადაც კი, არასწორია. წმინდა ყურანის სხვადასხვა აიათებში წმინდა შუამავლები უზენაეს ალლაჰს მადლობას უხდებიან მათთვის მიცემული სრულყოფილი და ჯანმრთელი შვილებისთვის. მაგალითად: წმინდა ადამი და ევა ღმერთს ასე ევედრებოდნენ: **„თუ ჭკუით, სხეულით უნაკლო შვილს მოგვცემ, ვფიცავ, რომ შენი მადლიერთაგანი ვიქნებით“** (სურა არაფი, აიათი 149). **„დიდება ღმერთს, რომელმაც მე, ასაკის მიუხედავად, ისმაილი და ისჰაკი მაჩუქა, მართლაც, ღმერთი ევედრებათა ამსრულებელია, გამჩენო, მეც და ჩემი შვილებიც ნამაზის მლოცველთაგანი გვამყოფე და ვედრება აგვისრულე.“** (სურა: იბრაჰიმი 39-40)

ჩვენი შვილები ჩვენთვის ამანათიცაა და უდიდესი გამოცდაც ღვთის წინაშე, ამიტომ მშობელი ვალდებულია, ბავშვი დაბადებიდან გააკონტროლოს, ზრდასრულ ასაკამდე და მის შემდეგაც მის ყოველდღიურ ქცევებს ყურადღება მიაქციოს, რადგანაც ბავშვს დაბადებისთანავე თან დაჰყვება სამი სიცარიელე თავში, კუჭში და სულში. მათი შევსება ისლამის კანონების მიხედვით ყველა მშობლის ძირითადი ვალდებულებაა.

1-10 წლამდე ბავშვი ფიქრობს რომ მისი მშობელი შეძლებულია და მას ვერანაირი დაბრკოლება ვერ შეაჩერებს.

10-20 წლამდე ასაკში ის ფიქრობს, რომ მშობელს ზოგიერთი რამ არ გამოსდის ხელიდან და შენიშვნების მიცემას იწყებს.

20-30 წლამდე ასაკში ფიქრობს რომ მშობელს ყველაფერში შენიშვნა სჭირდება, ხოლო 30-40... და ა.შ. ასაკს რომ მიაღწევს, უკვე ხვდება, რომ მისი მშობელი მართლაც ჭკვიანი და შეძლებული ყოფილა ყველა საქმეში.

ბავშვებში არასწორი შეხედულებების აღმოსაფხვრელად როგორც მშობლებმა, ასევე მათ ირგვლივ მყოფმა საზოგადოებამ, მასში, ყურანის ბრძანებებისა და წმინდა შუამავლის სუნნეთის მიხედვით, თანდაყოლილი სიცარიელები უნდა შევავსოთ.

კუჭის სიცარიელის ამოსავსებად ბავშვმა უნდა მიიღოს დედის რძე, რომელიც ალალი საკვებითაა მიღებული. ოჯახის მმართველები ყოველთვის ჰალალი საკვების მოპოვებაზე უნდა ფიქრობდნენ. დედის რძე ყოველთვის ალალი უნდა იყოს და როცა ბავშვი ძუძუს მოსწყდება, მის შემდეგაც, ასევე, ალალი საკვებით უნდა იკვებებოდეს, რადგანაც ასეთი საკვები გავლენას ახდენს ბავშვის სწორად განვითარებაზე. თუ ბავშვი თავიდანვე ჰარამ საკვებს მიიღებს და ეს პერმანენტულად ან პერიოდულად გაგრძელდება, ბავშვი სხვის კუთვნილს (ჰახს) ყურადღებას არ მიაქცევს, რაც შემდგომში, მთლიანად, მის ცხოვრებაში აისახება და მისი სწორ გზაზე დაყენება

მაქსიმალურად გართულება მანამ, სანამ ღმერთს პატიებას არ შესთხოვს და მის წინაშე ცოდვებს არ მოინანიებს.

რაც შეეხება ბავშვის ტვინის სიცარიელის შევსებას, საჭიროა, მან ღმერთის სადიდებელი ის პირველი სიტყვები მოისმინოს, რომლებიც წმინდა შუამავალმა თავის საყვარელ შვილიშვილებს უთხრა, როდესაც ყურში ეზანი უკითხა. ჩვენც ასევე უნდა მოვიქცეთ. ერთ-ერთი ჰადისი გადმოგვცემს: „თუ ახლადშობილ შვილს მარჯვენა ყურში ეზანს, ხოლო მარცხენაში ყამეთს წაუეკითხავთ, მას „უმამუ სეზიანი“ (ჯინი, რომელიც ბავშვს თან ახლავს ყოველთვის) ვერაფერს დააკლებს“. ასევე ერთ-ერთი ჰადისი გადმოგვცემს, რომ ბავშვის დაბადებიდან მე-7 დღეს შვიდი რამის გაკეთება სუნნეთია. ესენია:

1. ლამაზი სახელის დარქმევა, სუნნეთის გაკეთება (წინდაცვეთა);
2. დაბადებასთან ერთად თანდაყოლილი სიბინძურეებისგან განწმენდა;
3. თუ ქალიშვილია, ყურის გახვრეტა;
4. მსხვერპლშენიშვნა (აქიქა ყურბანი);
5. შეწირული მსხვერპლის სისხლის სხეულზე წაცხება;
6. თმის შეჭრა;
7. შეჭრილი თმის წონის ოქროს, ვერცხლის ან მისი საფასურის მოწყალების გაღება.

როცა მუსლიმი ბავშვი 4 წლის გახდება მისთვის ყურანის სწავლების დაწყება ყველა მშობლის ვალია, 6 წლის ასაკში სკოლაში უნდა მივიყვანოთ და მის აღზრდა-განათლებაზე ვიზრუნოთ, ასევე მნიშვნელოვანია, კონტროლდებოდეს თუ ვისთან მეგობრობს ბავშვი, რადგანაც გარემო, სადაც ბავშვი იზრდება, არის იმ სამი მოვლენისგან ერთ-ერთი, რომელიც ადამიანის ცხოვრებაზე გავლენას ახდენს. ესენია:

- ა) მემკვიდრეობა
- ბ) შემთხვევითობა
- გ) გარემოება

მაგრამ თუ მემკვიდრეობა ძლიერია და ოჯახში ცხოვრობენ ადამიანები, რომლებიც ღმერთის ბრძანებების, შუამავლის სუნნეთის შესრულებით არიან დაკავებული და ეს ფასეულობები მათთვის ყველაზე ძვირფასია, ასეთ ოჯახში გაზრდილ ბავშვს შემთხვევითობა და გარემოება ვერაფერს დააკლებს.

თანდაყოლილი სულის სიცარიელის შესავსებად საჭიროა, ბავშვი მივიყვანოთ ისლამის ისეთ სწავლულებთან, რომლებიც არამარტო განსწავლულები არიან, არამედ ასრულებენ ყურანში მოცემულ ღმერთის ბრძანებებს, ერიდებიან ყურანით აკრძალულს და წმინდა შუამავლის მიერ ჩვენთვის ნიშნულად დატოვებული, ცხოვრების წესის მიხედვით ცხოვრობენ.

თუ ჩვენ ასე არ მოვიქცევით, ჩვენი ბავშვები სკოლაში ან სხვადასხვა უმაღლეს სასწავლებელში მიიღებენ ცოდნას, რომელსაც კავშირი არ ექნება უზენაესი ალლაჰისა და წმინდა შუამავლის სიყვარულთან. ამის შემდეგ, როცა ყურანის ბრძანებებს გაეცნობიან, მასში თავიანთი გადასახედიდან ბევრი რამ არ მოეწონებათ და დღევანდელ ცხოვრებასთან შესაბამისობაში მის მოყვანას შეეცდებიან, რაც ყოვლად დაუშვებელი და ამასთან უდიდესი ცოდვაა.

დასაწყისში აღვნიშნეთ, რომ ბავშვები ჩვენთვის ამანათად დატოვებული, ერთ-ერთი, ყველაზე უმნიშვნელოვანესი წყალობაა, ჩვენი რწმენის მიხედვით, ვინც ამანათს ყურადღებას ვერ მიაქცევს, ფარისევლად (ორპირად) ჩაითვლება და ჯოჯოხეთში ურწმუნოებზე უფრო მეტად დაისჯება.

ღმერთმა დაგვიფაროს ორპირი ადამიანების ასეთი ჯგუფებისაგან დაგავიადვილოს ამანათების მტკიცედ დაცვა, ღმერთმა შეგვაძლებინოს, ჩვენი შვილებისთვის ნორმალური ცხოვრების პირობების შექმნა, რათა მისი ბრძანებების პირნათლად შესრულება არცერთ ჩვენგანს არ გაუჭირდეს და სიკვდილის შემდეგაც კი ჩვენს ნამოქმედართა წიგნში დაუსრულებლად მაღლი იწერებოდეს.

ამინ!

სასარგებლო შეკრებები

- ღლეები დაითვალე, სიმდიდრე დაითვა-
ლა, წინაპრები დაითვალე, მაგრამ
დრო არ დაითვალო!
- ამაგი გაეცი, ყური დაუგდე, ცოდნა გაე-
ცი, მაგრამ უყურადღებოთ არასდროს
დარჩე.
- ნერგი გაზარდე, უპოვარი დააპურე,
ბავშვი გამოკვებე, მაგრამ სიძულვილი
არ გამოკვებო!
- უზენაესი გამჩენის გზაზე ჭეშმარ-
იტებისკენ ისწრაფე, დახმარებისკენ
ისწრაფე, მხოლოდ ალლაჰისთვის მოზ-
იარის დასახვისკენ არ ისწრაფო!

- მყიდველ-გამყიდველი იყავი, გამაერ-
თიანებელი იყავი, მაგრამ გამყოფი არ
იყო.
- იქადაგე, სიკეთე ჰქმენ, მიუტევე, მონ-
ანიე, მაგრამ არ უღალატო!
- კითხვა საზიანო არ არის, იკითხე! მა-
გრამ წყევლა არ წაიკითხო!
- უსამართლობას სძლიე, ვნებას სძლიე,
ოღონდ არაფერი წამოროშო!
- დაუახლოვდი, ესაუბრე, გაიცანი, მა-
გრამ არ დაშორდე!
- უბიძგე, გადააგდე, მაგრამ არ გაყიდა!

ანექდოტები

- სეროიჭა ციხიდან წერილს წერს დე-
დას:
– დედიჯან, ბაღლობაში რო მეუბნე-
ბოდი, ისეთი კაცი გაზრდილიყავი, შენ
კარებთან დაცვა მდგარიყოსო, ხო შე-
გისრულე ნატვრა.
- მამიკო, მეგობარს რომ უჭირდეს, ხომ
უნდა დავეხმარო?
– კი შეილო, მაგრამ შენც რაღა გაჭირ-
ვებულს უმეგობრდები?
- გუშინ შენი კატა ასე საშინლად რატო
კნაოდა?
– ვბანდი
– კი, მაგრამ მეც მყავს კატა და ვბან,
მაგრამ ასე არ კნავის.

- შენ ალბათ არ წურავ.
- სვანი თევზაობს და ჭიაყელები გამო-
ელევა, ადგება ქალაღზე დაანერს-
„ჭიაყელა“ და ანკესს გამოაბამს. ცოტა
ხანში ანკესს ამოიღებს და ქალაღზე
დახვდება წარწერა-„თევზი“.
- სვანს ეკითხებიან:
– მთვარეზე ხალხი ცხოვრობს?
– რავი, აბა, სინათლე კი სულ უნთიათ.
- სეროიჭა თავისთან სტუმრად ეპატიჟე-
ბა მეგობრებს:
– ზარი არ მუშაობს და როგორც კი
მოხვალთ, ფეხით დააბრაზუნეთ.
– ფეხით რატომ?

– აბა, ხელცარიელები ხომ არ მოხვალთ?!

☞ სვანი და რაჭველი ჯიხვზე ნადირობენ კლდეებში. გადავარდა რაჭველი, სვანი უყვირის.

– როგორ ხარ, ხელი ხო არ მოიტეხე?

– არა!

– ფეხი ხო არ მოიტეხე?

– არა!

– აბა, რა მოიტეხე?

– დამაცა, კაცო, ჯერ დავეცე!

☞ – არა, ძმაო, ბანდიტი მირჩევნია ცოლს, – ეუბნება ჭიჭიკია ძმაკაცს.

– რეიზა, სიმონ?

– კაცო, ბანდიტი გეუბნება ან ფული, ან სული!– აირჩევ. ცოლი კი ორივეს მთხოვს.

☞ – მე შენზე ძლიერი ვარ, – აუხირდა მთვრალი გურულ თამადას.

– რითი ხარ ძამა, ჩემზე ძლიერი? – დაინტერესდა გურული.

– რითი და მე ახალგაზრდა ვარ.

– მერე რა, ბიძიკო, რაფერ დევიჯერო ახლა, ტკიცინა ლარიანი ჯობია დაჭმუჭნულ ასლარიანს?!

☞ ლელვის დროს, მგზავრი მივა კაპიტანთან და ეკითხება:

– რა მანძილზეა უახლოესი მიწა?

– ორ მილში.

მგზავრს გაუხარდება და კიდევ ეკითხება:

– მარჯვნივ თუ მარცხნივ?

– ქვემოთ, მიოუგო კაპიტანმა.

☞ ძვირფასო, ექიმმა მითხრა, რომ დიდი-დიდი 8 საათილა დამრჩა სიცოცხლე. მოდი, ნავიდეთ საუკეთესო რესტორანში, მერე სასტუმროში – ეუბნება ქმარი ცოლს.

– ჰო, შენ რა გენაღვლება, დილით ასადგომი არ იქნები!

☞ ორი მეგობარი საუბრობს:

– სახლში გვიან როცა მივდივარ, ცოლი საათს უყურებს.

– შენ კარგად გეონია საქმე, ჩემი კალენდარს უყურებს.

☞ – გავიგე სიდედრთან გიჩხუბია.

– კი აგრარულ საკითხებში ვერ შევთანხმდით.

– ვაა, ეგ როგორ?

– მას უნდა, რომ მე ჩამდოს მიწაში, მე პირიქით.

☞ მამაკაცმა მატარებელში ფანჯარასთან მდგომი ქალი შენიშნა, რომელიც გამწარებული ტიროდა:

– უკაცრავად, ქალბატონო, რა მოგივიდათ?

– მეუღლე სადგურზე ჩავიდა, ჟურნალ-გაზეთებს ამოვიტანო და ამოსვლა ველარ მოასწრო.

– ო... სამწუხაროა, მართლა გაგიჭირდებათ კითხვის გარეშე მგზავრობა.

☞ 2 სომეხი დანიძლავდა მოდი ჩავყვინთოთ და ვინც პირველი ამოყვინთავს, სახინკლე იმან იკისროსო. მეორე დღეს საინფორმაციოში: დღეს დილით იპოვეს 2 დამხრჩვალ სომეხი...

☞ რად გინდათ კაბინეტში აკვარიუმი? – ჰკითხეს წარმატებულ ბიზნესმენს.

– მომენატრა არსება, რომელიც პირს იმიტომ არ ალებს, რომ ფული მთხოვოს.

ტაცდომ აიბჩიის ისლამი ცნობილმა ადამიანებმა?

მე დავინახე ატლანტიკის ოკეანისა და ხმელთაშუა ზღვის წყლები ერთმანეთს არ ერეოდა და ეს მეცნიერულადაც არის დამტკიცებული და როცა გავიგე, რომ ამის შესახებ 1400 წლის წინ ზეგარდმოვლენილ წმინდა ყურანში იყო საუბარი, დავიჯერე, რომ ისლამი ჭეშმარიტი სარწმუნოებაა და ამიტომაც ავირჩიე ის.

(კაპიტანი კუსტო/ ფრანგი)

განცვიფრებული დავრჩი, როდესაც ვნახე, რომ წმინდა ყურანი ალლაჰის სახელით იწყება და მის ერთადერთობას გვამცნობს. ამიტომ მეც გავხდი მუსლიმი გამომდინარე იქიდან, რომ ისლამი ერთდემერთიანობას ეფუძნება.

(ქეთს სტივენსი/ ინგლისელი)

ისლამი ის რელიგიაა, რომელიც ყველა დროზე მაღლა დგას. ამიტომაც მივიღე ის

(როდერ გარაუდი/ფრანგი)

დავიჯერე, რომ ანარქია მხოლოდ ისლამის ზნეობით შეიძლება აღიკვეთოს. ალკოჰოლი მივატოვე, თავზე დავიხურე და ისლამი მივიღე.

(თინა გუანზილი/გერმანელი)

მუსლიმი გავხდი, როცა დავინახე, რომ ისლამი ადამიანის ეროვნებას, კანის ფერსა და ენას არ აქცევს ყურადღებას. უფლებები-თაც ყველა თანასწორია. ლოცვის დროს კი თანამდებობრივი განსხვავება დაუშვებელია.

(თომას კლინტონი/ ამერიკელი)

ისლამი ყველაზე საუკეთესო რამეს შეიცავს. არცერთ რელიგიაში არაა ისეთი სულიერი ძმობა, როგორიც ისლამში.

(დრ. როლფ ფრეიჰერრი.)

მუსლიმი გავხდი, გამომდინარე იქიდან, რომ ისლამი სიყვარულს, მეგობრობას, სისუფთავს და საუკეთესო ზნეობას ქადაგებს.

(უემორა/ იაპონელი/

ისლამი მფლანგველობასა და სიძუნწეს კრძალავს. იგი მატერიალურ და სულიერ საკითხებთან დაკავშირებით საუკეთესო წესებს ეფუძნება.

(რონალდ როსქვილი/ამერიკელი)

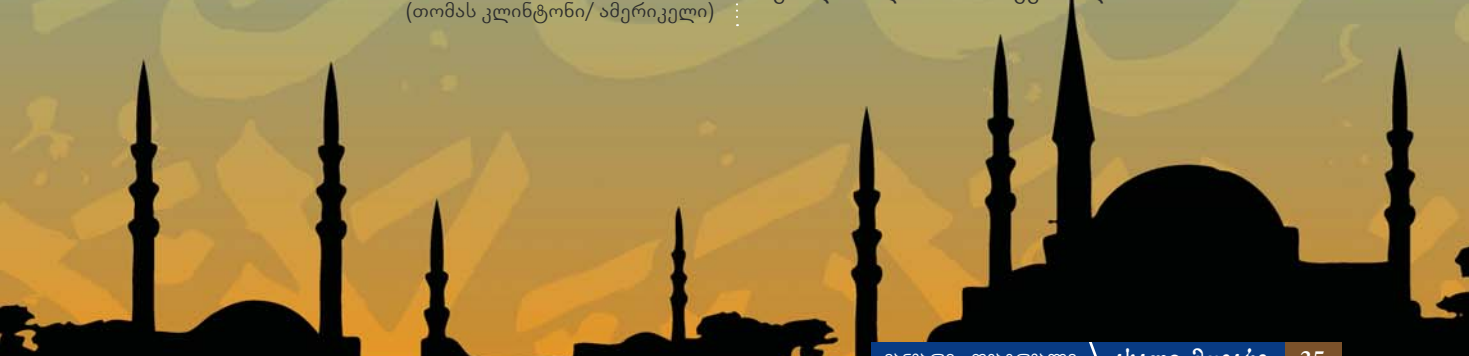
ისლამი ადამიანს ამქვეყნიურ სიმშვიდეს და საიქიო ბედნიერებას პირდება. ამიტომაც მივიღე ეს რელიგია.

(ბ. ქარაი/ზენგიბარი)

მუსლიმი გავხდი, ვინაიდან ისლამი არა კერპების, არამედ ერთადერთი უზენაესი ალლაჰისადმი ღვთისმსახურებას, სამართლიანობას, ამანათის უღალატობას, ადამიანის უფლებების დაცვას ბრძანებს.

(ნეჯაში, ეთიოპიის მეფე)

თუფვილ ბინ ამრი უდიდესი პოეტი გახლდათ. მასზე უკეთ ლექსების აღქმა ძალიან ცოტა ვინმეს შეეძლო. როდესაც წმინდა ყურანი წაიკითხა, მიხვდა, რომ ის არა ადამიანის, არამედ ღვთიური სიტყვები იყო და ისლამი მაშინვე მიიღო.

სუდოკუ

შეაფასეთ სუდოკუ ისე, რომ გამოტოვებულ უჯრებში ჩაწეროთ ციფრები 1-დან 9-მდე, ოღონდ არცერთ ჰორიზონტალურ მწკრივში, ვერტიკალურ სვეტში და კვადრატში, რომლებიც 9 უჯრისაგან შედგება, არ უნდა იყოს ორი ერთნაირი ციფრი.

მარტივი

	2					8	3
		6	9	2		1	5
	8	4	1		5	2	6
	7	3					8
4	1	8				5	3
2	5					4	
	6	1		9	7		4
	9			6		8	5
	4	2	5	1		6	

რთული

	1		5				2	7
4	2	3		7	8		5	6
	6	7		1	2	3	9	
		6			1		4	5
	8	4		5	3		7	
1	7	5		4		6	8	3
	3			2	7		1	
8	5	1	3		4	7	6	
7	4	2		6		8		9

ამოცნა

პასუხი

6	7	9		8	5	2	4	3
3	9	7	2	6	1	8	5	4
5	6	1	8	9	7	3	2	4
2	5	9	3	8	1	7	4	6
4	1	8	6	7	9	5	3	2
6	7	3	4	5	2	1	9	8
9	8	4	1	3	5	2	6	7
7	3	6	9	2	8	4	1	5
1	2	5	7	4	6	9	8	3

პასუხი

7	4	2	1	6	3	9	8	5
8	5	1	3	9	4	7	6	2
6	3	9	8	2	7	5	1	4
1	7	5	2	4	9	6	8	3
2	8	4	6	5	3	9	7	1
3	9	6	7	8	1	2	4	5
5	6	7	4	1	2	3	9	8
4	2	3	9	7	8	1	5	6
9	1	8	5	3	6	4	2	7

საბავშვო გვერდი

საბავშვო გვერდი „ჩემი“ ჟურნალის

38 - ახლა, გასულიწლით?

38 - საბავშვო გვერდი

39 - წაღიწთა ბმობა

39 - იპოვეთ 7 განსხვავება!

40 - მიმადე მას!

აბა, გამოიცანით?

ცხრილში მოცემულია, 12 ქართული კერძის სახელი. თქვენი ვალია იპოვოთ ისინი!

ტ	ხ	ი	ნ	კ	ა	ლ	ი	ქ	ი	ნ
ყ	ა	ჩ	ი	ხ	ი	რ	თ	მ	ა	ლ
ი	ნ	ა	მ	ი	რ	ა	ნ	ნ	ხ	უ
ა	ლ	ხ	ა	რ	ჩ	ო	ი	ვ	ა	ლ
ო	ჯ	ა	ხ	უ	რ	ი	ე	ა	შ	ს
ს	ი	მ	ე	ლ	ი	ბ	რ	დ	ლ	ტ
ა	ხ	ა	ჭ	ა	პ	უ	რ	ი	ა	ო
ც	ა	ნ	ე	დ	ო	ლ	ე	ც	მ	ლ
ი	ბ	ფ	ა	შ	გ	ი	ნ	დ	ა	მ
ვ	ა	ლ	ო	ბ	ი	ო	ნ	ი	ჩ	ა
ე	უ	ნ	ა	ყ	ი	ნ	ა	ი	ა	ნ
ა	ე	ლ	ა	ნ	კ	ი	ლ	ა	გ	ა

საბავშვო ცისცები

- რომელია საქართველოს სიდიდით მეორე ქალაქი?
 - ბათუმი
 - სოხუმი
 - ფოთი
 - ქუთაისი
- რომელი ოკიანის აუზს მიეკუთვნება შავი ზღვა?
 - ანტლანტიკის ოკეანის
 - წყნარი ოკეანის
 - ჩრდილოეთ ყინულოვანი ოკეანის
 - ინდოეთის ოკეანის.
- რამდენი შვილი ჰყავდა ნმინდა მუჰამედ შუამავალს?
 - 5
 - 7
 - 3
 - 6
- ვინ იყო პირველი ისლამური სახელმწიფოს მმართველი?
 - კეთილშობილი ებუ ბაქრი
 - ომარ ბინ აბდულ აზიზი
 - კეთილშობილი ალი
 - უკეთილშობილესი მუჰამედი
- სპორტის რომელ სახეობაში იცავს ეროვნული ნაკრების ღირსებას ლევან კობიაშვილი?
 - ფეხბურთში
 - კალათბურთში
 - რაგბიში
 - ბეისბოლში?
- ვინ დაწერა პოემა „გამზრდელი“?
 - ილია ჭავჭავაძემ
 - აკაკი წერეთელმა
 - დავით გურამიშვილმა
 - ვაჟა ფშაველამ

პასუხები ისილით მარჯვენა გვერდზე

ნადირთა ძოგა

დათვი, მგელი და მელია ერთმანეთს შეხვდნენ და შესჩივლეს, ხშირად დიდი ხნის განმავლობაში შიმშილით კუჭი გვიხმებო, ამიტომ მოდი დავძმობილდეთ და ამიერიდან, რასაც მოვინადირებთ, ძმურად გავიყოთო. დაძმობილდნენ და დაიფიცეს, რომ ერთმანეთს არ უღალატებდნენ.

სამივენი სანადიროდ წავიდნენ. იმათ ილბალზე დაჭრილი ირმის ნუკრი ნახეს, კისერი მოუგრიხეს, ჩდილში, მწვანეზე დასხდნენ და გაყოფას შეუდგნენ. დათვმა უბრძანა მგელს, რომელსაც შიმშილით კბილები უკანკანებდა, აბა, გაჰყავიო. მგელმა თქვა: - თავი შენ, როგორც ჩვენს ბატონს და მეთაურს, შუა ტანი მე და ფეხები მელიას, რომელსაც ცუნცული უყვარსო. მგელს ეს სიტყვები ჯერ არც კი გაეთავებინა,

რომ დათვმა ისე ღონივრად ჩაჰკრა თავში თათი, რომ მთებმა ბანი მისცეს. მგელი ყმუილით განზე გახტა.

დათვი მიუბრუნდა მელიას და უთხრა: „ჩემო მელიავ, შენ გაჰყავი!“ ცბიერმა მელიამ მოწინებით წარმოთქვა: „თავი შენ, ვითარცა ჩვენს მეფეს, შუა ტანი შენ, რადგან ჩვენზე მამობრივად ზრუნავ, და ფეხებიც შენ, ვინაიდან ჩვენდა საკეთილდღეოდ არიან წარმართულნი სვლანი შენნიო!“

- ბარაქალა, ჩემო მელიავ, ვინ გასწავლა ეგეთი ჭკვიანური გაყოფა-ჰკითხა მას დათვმა.

- მელიამ მიუგო: - შენ რომ წელან ისე ძალიან ჩაარტყი მგელს თავში, ჭკუას როგორ ვერ ვისწავლიდიო!

იკოპათ სურათებს შორის 7 განსხვავება

მიუზიკალური მუსიკა!

სა-
შე-
საფ-

ო-
ი-
ფ-

მ-
მ-

მეც-
აეს-
რი-
საბ-
მელ-
ობ-
ბ-

მ-
მ-
ბ-

38-ე გვერდზე განთავსებული ტესტების პასუხები

1. დ 2. ა 3. ბ 4. დ 5. ა 6. ა